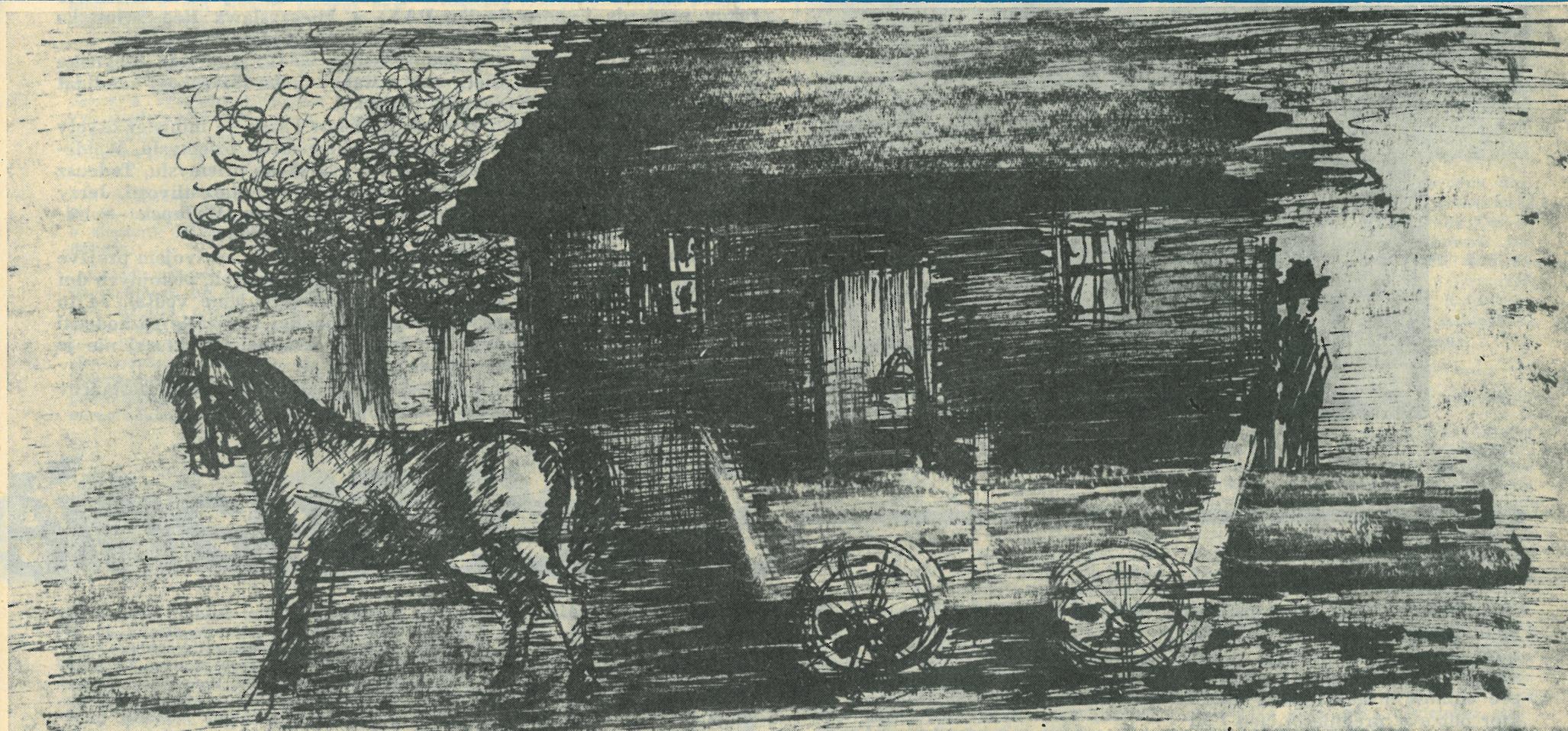

Zivot

KULTURNÉ SPOLEČENSKÝ ČASOPIS • ÚNOR • FEBRUÁR • LUTY • ČÍSLO 2/1981 ROČNÍK 24 CENA 2 ZŁ

Rys. Krystyna Iwanicka

Dobroslav Chrobák

CHLAPSKÁ REČ

To som vtedy viezol buky zo Svídomia do Východnej. Buki pre nebohého farára Orfanidesa.

Bol by som došiel domov za vidna, ale na Drahom dreve zlomila sa mi klanica. Kým som osadil novú, zverčilo sa. A kým som došiel na križne cesty, bolo už celkom tma.

A čo nechceš — stojí tu krémna Dunnerova, kone samy od seba zastali a náručný významne zaerdžal. Aby ta, reku, boh skarhal... Kúpil som tie kône od Jana Melieha, kotloša, on ich naučil postávať pred každou krémou.

Skočil som z fúry, zavesil liace na klanicu a vošiel do krémky.

Co mám povedať? Netrvalo to ani päť minút. Ani bič som neodložil, ani klobúk nesnal. Prevrátil som iba pohárik, utrel si fúzy a pobral sa von. Vo dverách búšil som sa so Zuzou Búgerkou, čo tu slúžila u žida: vyškerila na mňa zuby, i som ju vari potlapkal, ale nezdržala ma. Ako vrvávím. Ako netrvalo to ani päť minút.

Chytal som už liace (židovka vyšla s lampášom na priedom), vtom... vtom vystúpil z tmy na druhej strane fúry človek s uzlíkom pod pazuchou. Váhavo sa zastavil naproti mne a stál tak chvíľu v zrejmej neistote. Sliepnal proti svetlu zo židovkinho lampáša. V jeho tvári... Dodnes sa veľmi určite pamätam na jeho tvár: v jeho tvári bol vtedy čudný výraz uštvaného zvera. Hlboko v očiach ligotalo sa nemé, skúmovné svietielko. Akoby striehlo vaše pohyby a bolo pripravené vzplanúť každú chvíľu vraždeným leskom.

Poznal som ho naskutku. No práve to svietielko v jeho očiach zabránilo mi prihovoriť sa mu. Stáli sme proti sebe v nemom a napäťom zápase. Nie dlho. Azda ani nie tolko, čo by človek narátal do desať. No cítil som odprvotí, že podlhahem v tom zápase, že nakońec vziahnem proti nemu ruku a vyslovím jeho meno. Ale práve v tú chvíľu, keď som už chcel tak spraviť, práve v tú chvíľu prisko mi na um, že ma on možno ešte nepoznal, pretože svetlo zo židovkinho lampáša svietilo mu rovno do očí a osleplie mu zrak. A tu vošla do mňa zbabelosť; chytrou som sa zohol ku kolesám a tváril sa, že naprávom lônik na osi. Prsty sa mi pritom chveli a srdce sa mi rozbúšilo ako volakedy, keď som išiel po prvý raz na zálety.

Bol som tak skrčený dlho. Dlhšie, ako bolo treba, aby som napravil lônik. Pomaly som sa upokojil, zahanbil som sa za svoju zbabelosť, chcel som už vstať, odholol som sa už, ale vtom sa on na druhej strane fúry po hol a pomaly, váhavo odchádzal do tmy. Načúval som učupený za kolesom, ako sa vzdaloval, a horúca vlna hanby obliala ma od hlavy až po päty. Keď som sa späťať, emukol som potichu na kone, sadol som si na oje pred fúru a začal som rozmýšľať o Ondrejovi Madlušovi, ktorého volali Drakom. Neviem ani, kedy začalo pršať; chvíiami som azda driemal, chvíiami sa strhával, šívhol bezradne bičom, a znova ma oblievala horúca vlna hanby. Pole po oboch stranach cesty hrdo mlčalo a mesiac, keď vyšiel spoza

chmára, odvrátil svoju upäťu tvár a dôstoje ako biskup prijal deputáciu drobných obláčkov, ktoré sa oddelili od čiernej chmáre a natešene, s vyjasnenou tvárou ponáhali sa mu v ústrety.

To všetko bolo vzdialé, odohrávalo sa bezo mňa a rozzáľovalo ma.

Zena už spala. Ale spala tak, aby som videl, keď vojdem do dverí, že ma dlho čakala. Postlala si v kuchyni na lavici a na stole, konča hlavy, horel jej lampáš, s ktorým chodíme ráno a večer do stajne. Keď som vošiel do dverí... (Predtým dlho som sa očistom mal po dvore a hľadal slová, ktorými je oznamím, že Ondrej Madluš sa vrátil. „Musím je to oznámiť,“ myšiel, som si, „a to ešte dnes, lebo svieti, a čaká ma...“) Keď som vošiel do dverí a videl, ako spí a čaká ma, aké široké sú jej bedrá, keď tak leží a čaká ma, zostal som stáť na prahu a držal sa kľučky, lebo som si uvedomil, že je to moja žena, čo ma tu čaká. Potom som so potichu na prstoch priblížil knej, nahol som sa nad ňu a znova som si uvedomil: „Toto je moja žena.“ A uvedomil som si to s úzkostou, s náhlym strachom, akoby to nebolo pravda. Akoby to až dosiaľ bolo bývalo pravda, ale práve od tejto chvíle, keď som si to po prvý raz uvedomil, akoby to nebol viac pravda. Nachýlil som sa nad svoju ženu a opakoval som si šeptom a čoraz s väčšou úzkostou, čoraz s väčšou nedôverou: „Toto je moja žena.“

V očiach sa mi zahmlilo a hlava sa mi zakrútila akoby som bol celý večer pil. Sadol som si na stoličku konča jej

nôh, díval som sa dlho na ňu a potom som sa potichu zobil, potichu zobliekol a potichu si tahol v izbe do posteľ.

A jej posteľ, vedľa mojej posteľ, zostala prázdna až do rána...

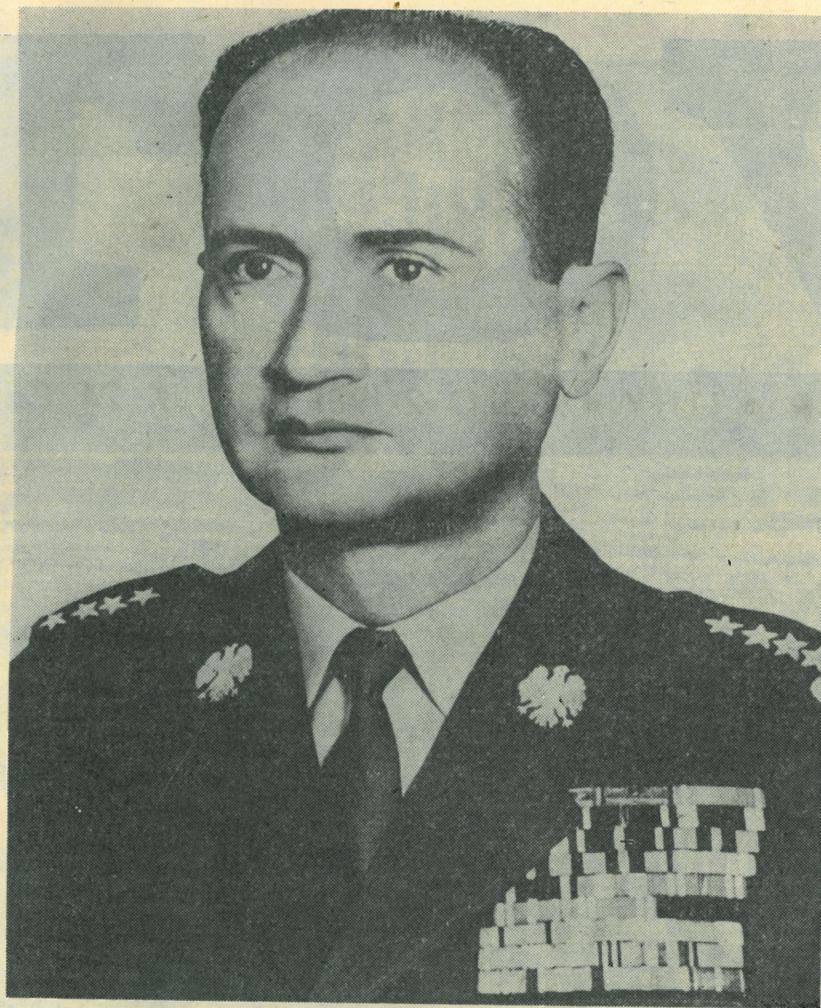
Ráno som vstal zavčasu. Tak zavčas, že svätý Florián, čo visí na stene medzi oblokmami, prekvapene zažmurnkal, keď ma videl stokýna si nohavice. Vyšiel som zo zvyku na predomie podívať sa, aká sa strojí chvíla.

Ulica bola pustá. Domky s batohmi strech nad hlavou stáli schúlené pozdĺž cest. Akoby sa chystali opustiť tento prekliaty kraj, akoby ich bol v noci navštívil posol na spenenom koni a oznamil im zlú novinu. Nebo na východe bolo krvavočervené. Stačilo sa podívať na také nebo, aby ti prešli všetky veselé myšlienky. Nič dobré nemôže sa stať v kraji, nad ktorým nebo za rána má takú nešťastnú farbu.

Vrátil som sa do izby a obul som si kapce. Žena dosiaľ spala. Pohla sa trochu, keď som vychádzal zo dverí a spýtala sa ma rozspatým hlasom, čo už mátam tak zavčasu.

— So solou idem... telcom, — vratim jej očistom.

Zohniezdila sa spokojne a usmiala sa zláhka. Nie však na mňa, ale v ústrety prijemnému snu, z ktorého som ju svojim príchodom vytrhol. Aj som to hned pochopil a vytratil sa potichu na dvor.

Armádní generál Wojciech Jaruzelski, předseda vlády Polské lidové republiky

9 februára t.r. sa konalo 8. plenárne zasadanie ÚV PZRS. Referát Politického byra Úlohy strany pri utváraní podmienok pre činnosť a socialistický charakter odborov predniesol člen Politického byra a tajomník ÚV Tadeusz Grabski. Správu o práci Politického byra predložil člen Politického byra a tajomník ÚV Kazimierz Barcikowski.

V diskusii prehovorilo 25 osôb. Rokovania zhrnul vo svojom prejave prvý tajomník ÚV PZRS Stanislaw Kania.

Ústredný výbor schválil uznesenie týkajúce sa úloh strany pri utváraní podmienok pre činnosť a socialistický charakter odborov.

Uznesenie

V Polsku sa nadalej udržiava fažka a zložitá spoločenská a politická situácia. Ďalej sa stupňuje napätie. Stražky sú čoraz častejšie vyvolávané s cieľom vynútiť požiadavky politického charakteru. Prehľbuje sa destabilizácia hospodárskeho života. Narastajú výrobne a trhové fažnosti. Situáciu zhoršujú prejavy anarchie, narušovanie pokoja a verejných poriadkov, pokles spoločenskej a pracovnej disciplíny. Terajšia situácia krajiny stáže socialistickú obnovu, narúša realizáciu dohôd z Gdanska, Štetína a Jastrzebia, ohrozenie najživotnejšie záujmy spoločnosti, základy socialistického štátu a národnej existencie.

1. Ústredný výbor prijíma hodnotenie aktuálnej situácie a smery činnosti strany obsiahnuté v referáte Politického byra.

2. Ústredný výbor je rozhodnutý dosledne pokračovať v procese socialistickej obnovy v súlade s líniou vytýčenou na 6. a 7. plenárnom zasadaní. Hodnotí sa, že doterajší pokrok obnovy je nepostačujúci a je ohrozený hlavne silami nepriateľského socializmu a našej strane, deštruktívnu činnosťou extrémistických a anarchistických živ-

ZASADNUTIE SEJMU PL'R

K najdôležitejším rozhodnutiam dvojdňového zasadnutia Sejmu PL'R (11.-12. februára t.r.) patrilo zvolenie ministra národnej obrany, armádneho generála Wojciecha Jaruzelského za ministerského predsedu, schválenie uznesenia o národnom spoločensko-hospodárskom pláne na tento rok a schválenie rozpočtového zákona.

Sejm zvolil dvoch nových členov Štátnej rady: Ryszarda Reifa (58 rokov, predseda Výboru Spolku PAX) a Mieczysława Róg-Świosteka (62-rokov, člen ÚV PZRS, šéfredaktor denníka Chłopska Drog).

Sejm zvolil taktiež nových podpredsedov vlády: Andrzeja Jedynaka (49 rokov, člen PZRS) a Mieczysława Rakowského (55 rokov, kandidát ÚV PZRS, šéfredaktor týždenníka Polityka).

Za nových ministrov boli zvolení: Bolesław Faron — minister osvety a výchovy, Kazimierz Klęk — minister chemického priemyslu, Waldeimar Kozłowski — minister lesníctva a drevárskeho priemyslu, Tadeusz Szelachowski — minister zdravotníctva a sociálnej starostlivosti, Jerzy Wojciecki — minister poľnohospodárstva, Stanisław Wyłupek — minister priemyslu fažkých a poľnohospodárskych strojov.

Nový ministerský predseda Wojciech Jaruzelski sa vo svojom prejave v Sejme obrátil na spoločnosť s výzvou o 90 pracovitých, pokojných dní a predložil desaťbodový akčný program (uverejňujeme vedľa). Je to program spoločenskej dohody, dialógu, rozhodnej realizácie rozhodnutí spoločenskej dohody, obnovy stabilizácie v krajinе, bez ktorej nie je možné vykonať záväzky, ktoré vláda prijala.

Rokovania Sejmu, prejav ministerského predsedu a prejavy poslancov vysielali priamo poľský rozhlas a televízia.

8. zasadenie Ú

záciu plánovaných dodávok výrobných prostriedkov na vidiek.

II

8. Jednou z podmienok riešenia nahromadených problémov a vyviedenia krajiny z krízy je upevnenie socialistického štátu, zlepšenie spoločenskej a občianskej disciplíny. Je potrebné rozhodne čeliť pokusom o narúšanie platného právneho poriadku a činnosti zameranej proti štátym inštitúciám a orgánom.

9. Dôležitou úlohou štátu je zvyšovať účinnosť spoločenskej a hospodárskej politiky a plne dodržiavať demokratické zásady. Vláda a štátna správa budú široko a systematicky informovať verejnú mienku o situácii v krajině, o charaktere vyskytujúcich sa konfliktov a o stave nášho hospodárstva, o opatreniach a práciach pre zlepšenie služby občanov a účinné riešenia ich problémov.

10. Je nutné, aby vláda urýchliла plnenie rozhodnutí ústredného výboru v oblasti realizácie zásad spoločenskej spravodlivosti, zdokonalovania systému pridelovania bytov a zabezpečenia väčšej spoločenskej kontroly; uplatňovania zásady, že každá rodina má právo iba na jeden byt; obmedzovania nespravidlivých, nepodorených skutočným pracovným príspievkom špekulačných príjemov; právneho určenia proporcii najvyšších a najnižších miezd, ako aj starobných a invalidných dôchodkov; zabezpečenia osobitnej starostlivosti spoločenským skupinám s najnižšími príjimami; určenia sociálneho minima a vyuvinutia výskumu životných nákladov; úplného vyplnenia prejavov využívania služobného postavenia pre neprislúchajúce osobné zisky.

III

11. PZRS, ktorá uznáva veľký význam odborového hnutia pre výstavbu socialismu v Poľsku, prikladá veľkú pozornosť obrode odborov a vidí v nich masovú organizáciu pre ochranu záujmov pracujúcich, ktorá vyjadruje ich mienky a potreby, ako aj tvorivú silu socialistických premien v spoločenskom živote.

12. Strana neochvejne zastáva sta-

novisko politickej jednoty odborového hnutia. Úlohou členov strany je boj za socialistický charakter odborov, dodržiavanie priatých stanov, zapájanie odborových zložiek do spoluriadenia a spoluzodpovednosti za otázky závodu. Treba zovšeobecňovať vedomie, že životné podmienky pracujúcich sa nerozlučne spájajú so zvelaďovaním národného dohodku.

13. Clenovia strany pôsobiaci v odborovom hnutí sa musia všade a vždy riadiť zásadami stanov strany, svojím príkladom a postojom ovplyvňovať činnosť odborových organizácií, aby sa nestávali nástrojom politického boja a aby sa nenadužívalo právo na štrajk. Clenovia strany sa nemôžu zúčastňovať organizovaných štrajkov politického charakteru.

14. Ústredný výbor očakáva, že všetky odborové organizácie: rezortné odborové zväzy, NSOZ Solidarita a autonome odborové zväzy pochopia terajšiu, zložitú hospodársku situáciu krajinu a že sa zapoja do celonárodného úsilia o prekonanie fažkej ekonomickej situácie krajinu, o významenie spoločenskej a ekonomickej disciplíny, hospodárskej efektívnosti a o likvidáciu spoločenských napäti.

15. Miestom mimoriadnej starostlivosti v pôsobnosti odborov je a ostane závod a jeho osadenstvo. Spoluprácu všetkých zložiek odborového hnutia si využaduje závodná kultúrna, sociálna, výchovná a športová pôsobnosť.

16. Ústredný výbor vyslovuje znepokojenie, že mnoho zložiek NSOZ Solidarity sa stalo terénom pre činnosť odporev socializmu. Dokazujú to útočné publikácie, ktoré majú politicky nepriateľský obsah, nezodpovedné a výrazne protisocialistické vystúpenia niektorých funkcionárov NSOZ Solidarity, činnosť narúšajúca verejný poriadok, a často neodôvodnené útoky na vedúce kádre.

IV

17. Kladné procesy, aké prebiehajú v poslednom období v strane, sa prejavujú predovšetkým v raste samostatnosti základných straničkých organizácií a v oživení činnosti volených inštitúcií a orgánov strany. V praxi zdôrazňujeme a realizujeme zásadu, že marxisticko-leninská strana reprezentuje robotnícku triedu a jej najživotnejšie, historické záujmy, ktoré stojí na stráži socialistických hodnôt spoločenského života. Zložky strany sa čoraz účinnejšie zao-

Desetibodový vládní program

1. Zásobování obyvatelstva základním zbožím, především potravinami; zajištění spravedlivého, veřejnosti kontrolovaného dělení deficitního spotřebního zboží.

2. Zaostření kontroly maloobchodních cen a cen služeb; zesílení boje proti spekulaci.

3. Zmírnění nejpaličivějších problémů zdravotnictví, v tom zvláště zásobování základními léky, zrychlení oprav a výstavby nemocnic, předání vyhospodařených objektů pro potřeby zdravotnictví; zasílení boje s jevy spořecenské patologie, především s alkoholismem.

4. Zajištění podmínek pro splnění úkolů bytové výstavby; zvýšené úsilí o zlepšení práce komunálního hospodářství.

5. Uplatňování zásad socialistické spravedlnosti při utváření mezd a dalších příjmů obyvatelstva, v politice dávek, zpřístupnění hmotných a kulturních výmožností; působení proti obohacování příčinců se zásadám spořecenské soužití, proti využívání neopodstatněných privilegií. Obklopování mimořádnou péčí lidí starých a po-

stižených, vysloužilých bojovníků a pracovníků.

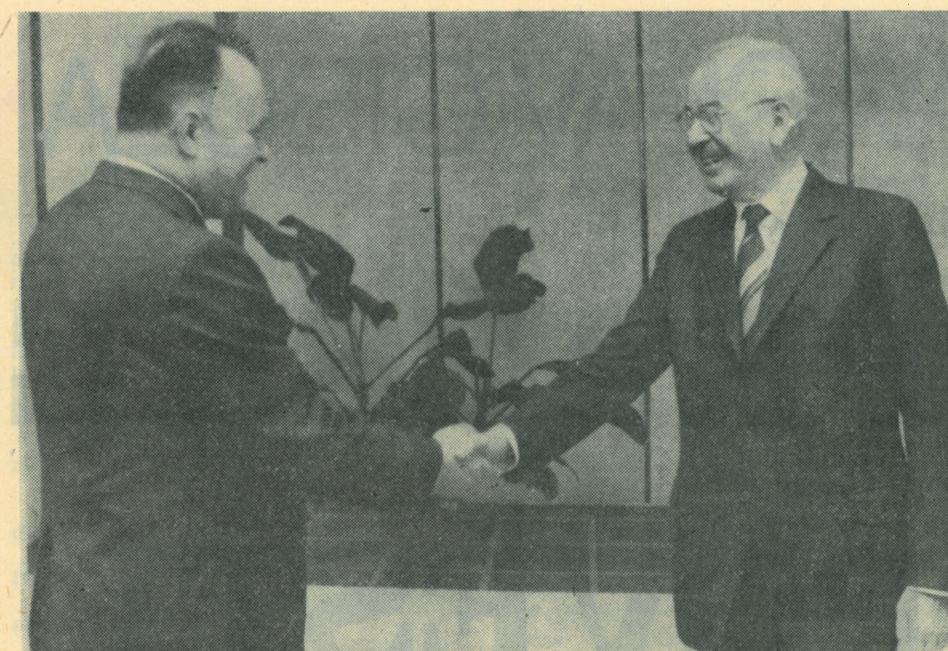
6. Zabrzdění poklesových tendencí v zemědělské výrobě; dobrá příprava jarní kampaně, zajištění plánovaných dodávek výrobních prostředků; jak nejlepší využití zemědělské půdy.

7. Zdokonalení materiálovovo-technického zásobování národního hospodářství; dosažení pokroku v úsporné spotřebě surovin, paliv a energie; hledání, společně s horníky, organizačních a technických řešení, směrujících k využití těžby uhlí.

8. Uspořádání investiční fronty; zastavení realizace části investic a udržení ostrých omezení v zahajování nových; soustředění výkonného potenciálu na stavbách, z nichž lze získat nejrychleji společensky nejdůležitější efekty.

9. Splnění plánovaných exportních úkolů a takové utváření importu, aby byly uspokojeny základní potřeby obyvatelstva a hospodářství.

10. Zvýšení pracovní kázně, zlepšení organizace práce a výrůst produktivity; překvalifikování a přemístění pracovníků v souladu s měnícími se potřebami hospodářství.

STANISŁAW KANIA W PRAHE. Na pozvanie generálneho tajomníka ÚV KSČ a prezidenta ČSSR Gustáva Husáka bol 15. februára 1981 na krátkej priateľskej návštive v Prahe prvý tajomník ÚV PZRS Stanisław Kania.

Počas priateľskej rozhovoru na pražskom hrade si Stanisław Kania a Gustáv Husák vymenili informácie o situácii vo svojich krajinách a o pra-

covných problémoch a hlavných úlohotach Poľskej zjednotenej robotnicej strany a Komunistickej strany Československa. Predmetom rozhovoru bol aj súčasný stav a možnosti ďalšieho prehľbovania a rozvíjania vzájomných stykov medzi PZR a ČSSR. Rozhovory prebiehali v srdečnom stranickom ovzduší vzájomného pochopenia.

26. ZJAZD KSSZ

V Moskve rokoval 26. zjazd Komunistickej strany Sovietskeho zväzu, na ktorom referát ústredného výboru prednesol generálny tajomník ÚV KSSZ Leonid Brežnev. Vedúci predstaviteľ ZSSR predložil v referáte nové mierové návrhy, ktoré ihneď vzbudili veľký ohlas na celom svete. Sú to:

• Rozšíriť pásmo používania prostriedkov budovania dôvery vo vojennej oblasti na celú európsku časť ZSSR pod podmienkou patričného rozšírenia pásmu budovania takýchto prostriedkov aj na západné štaty.

• Pristúpiť k rokovaniam za účasti všetkých zainteresovaných krajín vo veci budovania prostriedkov dôvery na Ďalekom východe, teda v oblasti, kde susedia so sebou také štaty, ako ZSSR, Čína a Japonsko a kde sú taktiež americké vojenské základne.

• O otázkach spojených s Afganistanom možno rokovať v spojení s problémom bezpečnosti Perzského zálivu.

• Neodkladne pokračovať v patričných sovietsko-amerických rokovaniah o obmedzení strategických zbrojení, za súčasného udržania všetkých kladov, ktoré boli doteraz dosiahnuté v tejto oblasti. V patričnom čase mali by sa k takýmto rokovaniam zapojiť všetky ostatné nuklearne štaty.

• Rokovať o obmedzení všetkých druhov zbrojení. Dohodnúť sa o obmedzení rozvoja nových ponoriek v USA a ZSSR, ako aj o zákaze modernizácie existujúcich balistických raket umiestnených na týchto ponorkách, ako aj výroby nových takýchto raket.

• Dohodnúť sa o tom, aby už teraz bolo ustálené moratorium na rozmiestnenie v Európe nových raketovojadrových prostriedkov so stredným doletom tak z členských krajín NATO, ako aj ZSSR, tzn. zastaviť z kvantitatívneho a kvalitatívneho hľadiska terajšiu úroveň týchto prostriedkov, samozrejme spolu s jadrovými prostriedkami vo vysunutých základniach USA v tejto oblasti.

• Vytvoriť autoritatívny medzinárodný výbor, ktorý by dokázal životnú nevyhnutnosť predchádzania jadrovej katastrofe.

• Zvolať osobitné zasadanie Bezpečnostnej rady za účasti popredných štátov členských štátov Rady, aby sa našlo klíč k uzdraveniu medzinárodnej situácie. Takéhoto zasadania by sa mohli zúčastniť, samozrejme, ak

budú chcieť, vedúci predstaviteilia iných štátov.

• Nevyhnutný je aktívny dialóg ZSRR — USA. „Sme naň pripravení“. Skúsenosti dokazujú, že rozhodujúci článok v tomto prípade sú stretnutia na najvyššej úrovni. Bolo to správne včera a je správne dnes.

Na zjazd KSSZ prišlo do Moskvy 123 delegácií komunistických, robotnických, revolučno-demokratických a iných strán zo 109 krajín všetkých svetadielov. Zjazdu sa zúčastnila delegácia Poľskej zjednotenej robotnicej strany na čele s prvým tajomníkom ÚV Stanisławom Kaniem, ktorý v mene polských komunistov a polského národa odovzdal bratské pozdravy a slová srdečného priateľstva sovietskej strane a sovietskym ľuďom.

Zjazd zvolil nove orgány. Za generálneho tajomníka ÚV KSSZ bol opäť zvolený Leonid Brežnev.

LETOŠNÍ KULTURNÍ SEZÓNA

V ČS. STŘEDISKU

V lednu letosního roku se v Československém kulturním a informačním středisku ve Varšavě uskutečnila tradiční tisková konference, na níž reditel střediska dr. J. Pastrnák seznámil četně shromážděné novináře s plány tohto pracoviště na rok 1981. I letos, stejně jako v minulém roce, v celém Polsku bude pořádána řada zajímavých kulturních akcí při účasti významných tvůrců a umělců z ČSSR. Program činnosti obsahuje také popularizování usnesení XVI. sjezdu KSČ, který bude zasedat od 6. dubna letosního roku a akce, spjaté s 60. výročím vzniku Komunistické strany Československa. V květnu tr. bude ve Štětině otevřena odböčka Československého kulturního a informačního střediska ve Varšavě, která umožní aktivnější práci tohoto pracoviště v severní a západní oblasti naší země.

Při příležitosti uspořádání konference byla otevřena výstava satirických kreseb pražské redakce DIKOBRAZ. O výsledcích a úkolech tohoto časopisu hovořil jeho šéfredaktor J. Pešta. Touto výstavou Československé kulturní a informační středisko ve Varšavě zahájilo svou letosní kulturní sezónu.

VÁŽENÍ ČITATELIA,

oneskorené vychádzanie časopisov, ktoré sa prejavilo aj v našej tlačiarni, spôsobilo, že februárové číslo Života vychádzal v marci. Robíme všetko, aby Život vychádzal v mesiaci, v ktorom je datovaný. Oznamujeme Vám to, milí čitateľia, a prosíme, aby ste nás ospravedlnili za túto anormálnu situáciu trvajúcu už niekoľko mesiacov, na ktorej uzdravenie my, ako redakcia, nemáme vplyv.

VÁCLAV CIBULA

PRAŽSKÉ POVĚSTI

Od Karlova na Vyšehrad vedla když mezi zahradami starodávná cesta pro pěší; její část ze Slupi ke Karlovu se dnes jmenuje Horská ulice, ale mezi památníky dlouho žil název Na ztracené vartě. Prý dostala své jméno odtud, že se v jejích zákrutech ztratilo svého času mnoho lidí, zejména vojáků. Zvečera přišel vojáček na vartu a ráno byl nenávratně pryč, zmizel, rozplynul se jako pára, a už ho nikdo nespářil. Snad právě proto má Ztracená varta dlouhou a utěšenou řadu strašidel, duchů a nevidaných úkazů, nad nimiž zůstává rozum docela v koncích.

Jednou za starých časů, dokud ještě nahore na hradbách stávala vojenská stráž, přišla za vojáček jeho milá. Voják ji doprovází Ztracenou vartou k Podskali, když tu se znenadání ozval

prostovlasá do stáje a padla do rukou mocností pekelných. I ze záhrobí však přicházela ke svému dítěti, aby mu dalo aspoň napít.

Na Výtoni se zjevuje nelibě páchnoucí pohodný; kdysi přepadl osamělou dívku, ale neštastnice volala o pomoc a Podskalští pohodného ubili holemi. Jeho duch si to poučení nevzal k srdci dodnes a ještě ze záhrobí pronásleduje osamělé ženy v uličkách bývalého Podskali.

V bývalé klášterní zahradě servitů se objevoval mnich s hořícím křížem, v domě U Tunglů ve Vyšehradské ulici straší další mnich a navíc i veliká kočka s ohnivýma očima. V emauzské zahradě, kde bývalo kdysi pohanské pořeště, se zjevuje celý průvod duchů, černý pes tam hledá zakopané poklady, jež na sebe čas od času upozor-

rytíře; v dobách, kdy ještě na staroslovém Vyšehradě sídlili panovníci a knížata, zamíloval se rytíř do dcery dřevaře, který bydlil v domku U Hejdůků. Dívka však měla milého s nadmíru horkou krví, chlapec si na svého soka počíhal, zabil ho podskaláckou sekyrkou a s pomocí dívčina otce ho zakopal mrtvého ve sklepě. Rytířův duch pak dlouhou dobu vycházel v nočním čase ze svého nedobrovolného vězení a nerytířsky zneponkoval každou dívku, která v tom domě zůstala na noc.

V ohradách Úzké ulice v domě U Viktorů hledá poklad domácí had hospodáříček. Nejednou ukazoval hospodyně místo, kde poklad leží, stačilo jen zabít žábu, která v tom koutě seděla, a pak už jen mohl přijít etnostní otec se synem a poklad vykopat. Hospodyně učinila všechno, jak hospodáříček

v nedaleké Václavské ulici se objeví tři černí psi. Lidé bez fantazie tvrdí, že tu bývaly krámy řezníků, a každý řezník měl vždycky celou smečku psů, avšak pravda pověsti je jiná. Na Moráni bylo kdysi pohanské pořeště; mniši z kláštera Na Slovanech kosti vykopávali a ze zášti k pořešti je házeli psům. Jednou je však spatřil sám opat a tolík se rozhněvál nad jejich počínáním, že mnichy na místě proklet. Ti se proměnili v trojici černých psů a dodnes pobíhají v okolních ulicích; avšak ani opat nedošel v hrobě pokoji a ještě po smrti pronásleduje v nočních ulicích prchající psy.

Také v domě U Trávníčků, který stával proti kostelu svatojánskému, se zjevoval duch rytíře; lákal chodec k náhrobnímu kameni s tajemným

Ztracené vartě

v zahradách příšerný smích, před dvouji se objevila bílá postava, vrhla se na zamilovaného vojáčka a na místě ho uškrtla. Skrčí strašidlo se pak objevilo mezi zahradami ještě mnohonákrát, a vždycky rdousilo jen vojáky. Snad na oplátku se tu zjevoval i bezhlavý důstojník, a také pod jeho rukama vypustil duši nejeden pozdní chodec.

Na Ztracené vartě se potuloval v půlnocním čase i velký černý pes, který páchl pekelnou sírou. Jakmile někoho spatřil, postavil se na zadní, prokousl osamělému chodci hrdlo a buď nechal ležet oběť na místě, nebo ji zatáhl do podzemí a mrtvolu už nikdy nevydal.

Vůbec se zdá, že staré Podskali i jeho nejbližší okolí bylo bohaté na strašidla a podivně noční zjevy až přes příliš.

V ulici Pod Slovany, jež spojuje Plaveckou a Trojickou ulici, se zjevoval kromě tancující Židovky i velký bílý pes. Sotva spatřil pozdního chodce, skočil mu na záda a chudák ho musil nést; teprve když překročil hranici Podskali, zmizel pes stejně rychle, jako se objevil. Jindy se dával přenést aspoň přes lávku, a nikdo mu nesměl odmítout: jakmile se někdo vzpouzel, pes s ním smýkl do bahnitěho potoka, který tekl z Viničné hory do Vltavy, a neštastník měl co dělat, aby se vyškrabal zpátky na suchou zemi.

V Plavecké ulici na rohu Výtoně býval kdysi kostel se hřbitovem. V okoli někdejšího hřbitova se zjevuje bezhlavý muž — duch chudáka, kterého tu kdysi přepadli, usmrtili a jeho hlavu zahrabali ve sklepě. Bezhlavý bloudí ulicí, hledá po domech svou hlavu — a hledá ji na místech podivných a sotva uvěřitelných, ba i pod postelemi vylekaných spáčů.

Na rohu Výtoně v Plavecké ulici čp. 400 je dům U Alexandru. Vždy v poledne a o půlnoci tam přešel v rozhalence bezhlavý muž; ve sklepě prý našli kdysi kostru bez hlavy, kterou bezhlavý hledal.

V Plavecké ulici se také zjevovala kraváčka a hledala své osiřelé dítě; zaživa jednou vyběhla v pravé poledne

řnují modrými světélky a v klášteře samotném straší morový mnich, který přivolával černou smrt; zjevuje se tam i zvoník, který kdysi uřezal provazy od zvonů, aby nemusel vyzvánět na uvnitř Španělům, a cízí důstojník ho za to probodl mečem přímo na schodech zvonice. Ba i ty zvony nejsou ledajaké, zvonily tehdy samy od sebe nešťastnému zvoníkovi na poslední cestu a vyzváněly vždycky, kdykoli se na českou zemi valila nějaká pohromá.

Ve Vyšehradské ulici na rohu Plavecké je známá hospoda V koutku. Kdysi u ní stávala olše, které se říkalo Durynkova, neboť se na ní oběsil muž jménem Durynk. Kníže Neklan ho odšouril k potupnému konci za zabití mladičkého Zděslava, synka přemoženého Vlaslavu Luckého, a Durynk zvolil raději dobrovolnou smrt. Dlouho předlouho tu Durynk bloudil, jednou do červena rozplálený plameny pekelnými, jindy černý jako havran. Později na tomto místě vystavěli zbožní věřící kostel — dnes už je ovšem dávno zbořený.

V Podskalské ulici se zjevuje duch

příkazal, avšak ve chvíli, kdy její muž a syn narazili na truhlu s pokladem, objevil se na dvoře hadrář; horkokrevný syn ho poslal s hněvivou kletbou do pekla, a do pekla se propadl i jeho poklad. Hospodáříček se pak ukázel hospodyně ještě jednou: prozradil jí, že žádný poklad nesmí zůstat pod zemí na věčné časy a že se musí snažit, aby přišel do lidských rukou; proto i podskalský poklad každým rokem stoupá blíž a blíž k povrchu země, a snad jednou, brzy, třeba už zítra nebo pozítří...

V domě U Kněžourků poblíž Podskalské ulice se objevuje strašidelný kněz, bílá paní i rozložitý vorař se širočinou v ruce a ještě celá řada dalších zjevení: prý tu bývala ve sklepě mučírna — kde?

V okolí bývalé radnice v Podskalské ulici se zjevuje průvod malých otrhánků; ba i ve sněhu našli časné chodci stopy jejich nohou. Děti sem kdysi chodily za mnichem Mikulášem, který jim sháněl teplejší oblečení i boty; když mnich zemřel, přišly ho pozdravit aspoň k jeho hrobu a chodily tam dodědávna.

nápisem a žádal, aby mu nápis rozluštili.

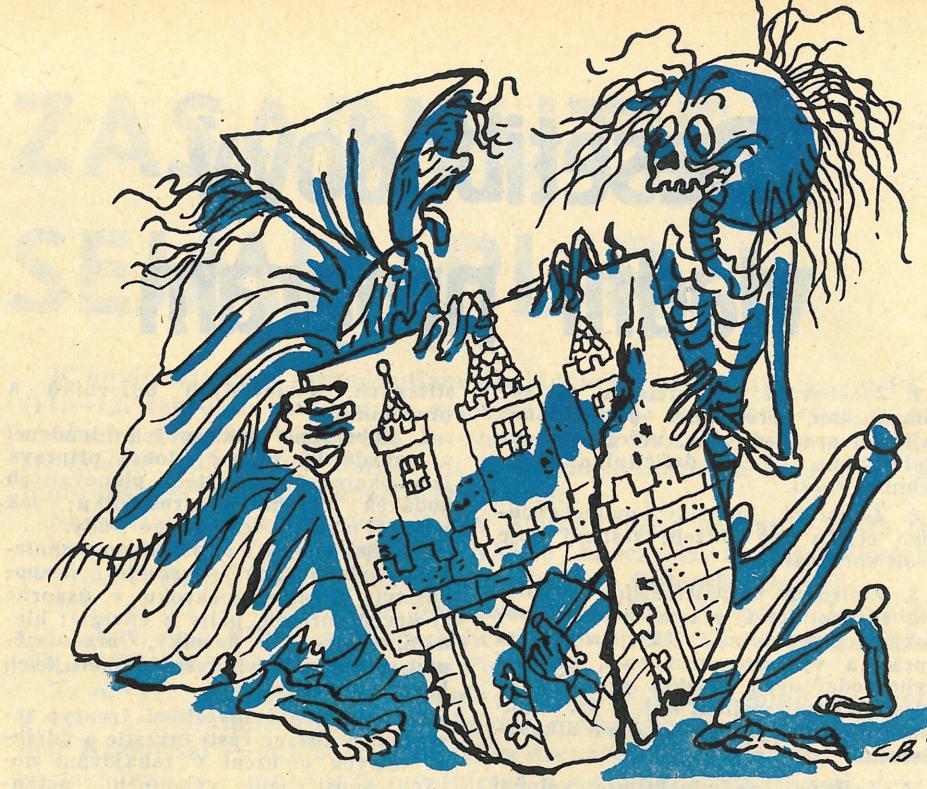
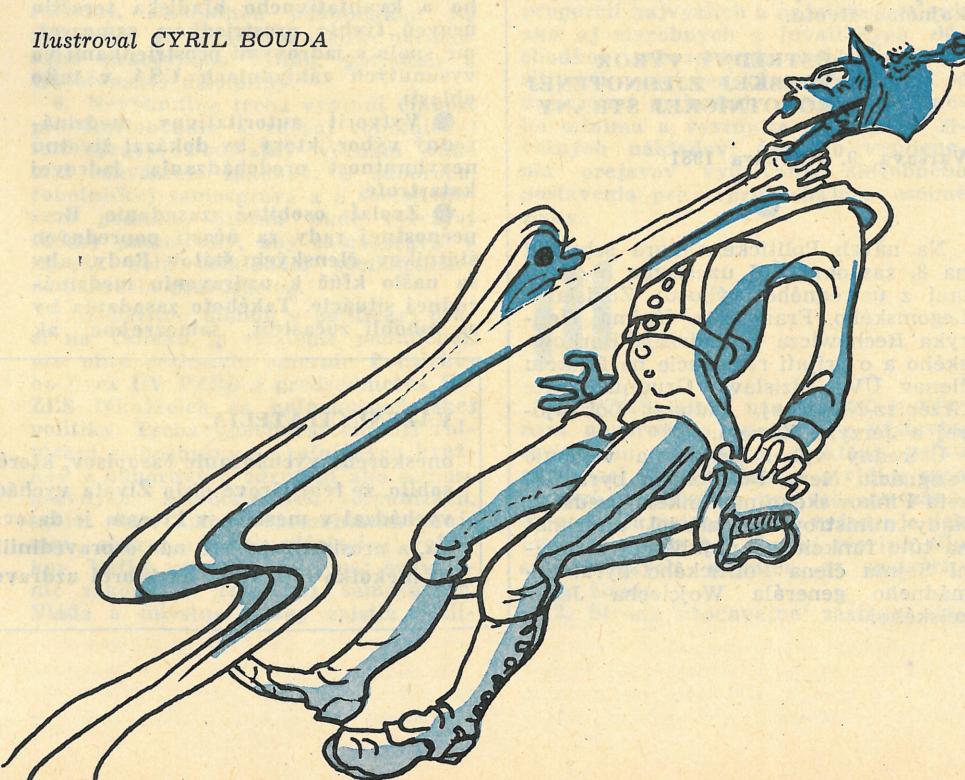
Když byl ještě člověkem z masa a kostí, zamíloval se do dcerky podskalského jircháře; ten se obával, že urozenec bude rodinou pouhého jirchářského smradaře pohrdat, a dcerce její lásku rázným způsobem rozmluvil. Rytíř se chtěl s dívkou oženit i proti otcově vůli, ale farář jim odmítl požehnat a ženich ho v návalu hněvu proklál mečem. Byl samozřejmě sťat, avšak ještě před smrtí si vyžádal splnění poslední prosby: aby směl odpočívat na hřbitově v blízkosti domku, v němž bydela jeho milá. Prosba došla splnění a jirchářova dcera dala vytěsat svému rytíři na náhrobní kámen nápis, jehož smysl už naneštěstí vypravěči tohoto příběhu dávno zapomněl. Zapomněli ho tím spíš, že duch zabitého faráře zpřeházel všechna ta písmenka, a tak rytíř čas od času vstával z hrobu a zádával náhodné chodce, aby mu nápis rozluštili. Kdysi tak polapil jakéhosi studenta: mladík opsal nesrozumitelný nápis na papírek a všelijak písmenka přehazoval, aby našel utajený smysl, ale pak odbila hodina s půlnoci, rytíř zmizel a student papírek roztrhal a zahodil. Ráno si to divně setkání rozmyslil a vydal se znova na hřbitov, avšak na lesklém náhrobním kameni už neobjevil ani písmenko, a také útržky papíru rozvál vítr po všech koutech Podskali.

Škoda, že už je nikdo nenajde.

Kdyby je však přece jen dokázal najít a složit, jaký by v nich asi objevil smysl?

(Z části NOVÉ MĚSTO)

Milý čtenáři, touto povídou končíme přetiskování původních Pražských pověstí, které zaujímají mezi českými pověstmi zvláštní místo nejen pro svůj osobitý charakter, různorodý vznik a typologickou šíři, ale také proto, že hovoří o představách, čtení a myšlení lidu, který v Praze žil. Ilustrace národního umělce Cyrila Boudu nám svým kouzlem přiblížily svět lidové fantazie.

Prešiel som krížom cez cestu, potom cez potok a cez jarmočné miesto. Zo záhumnia videl som na Drakov dom. Opiera sa o kopec, ktorý sa dviha nad dedinou. Stojí prostred poľa na úzkom prielohu. Chodník, čo k nemu vede z cesty od vyžihárne, zarastený je trávou. Domec je nízky, drevnený, pokrytý šindľom. Šindel je na jednom mieste obtrhaný. To od tých čias, ako sa pracovali chieci presvedčí, či v Drakovom dome nacajaz straši.

Dakujem pekne! Nezdá sa to tu práve privetivé!

Nie že by som bol bojko. Nie väčší ako iní. Ale nebolo tu všetko akosi s kostolom riadom. Dom stál uprostred pola, stranou všetkých domov. Nič dobre netrčalo z toho tŕnia a hložia, čo bujne vyuholo okolo neho. Každý veru radšej odvracal hlavu, keď mal prejsť popri Drakovom dome. A ja tu teraz stojím a dívam sa naň pozorne, akoby som nemal lepsi robotu.

Slnko začína prihrievať, dviha sa vetrík, nadužu mi košelu a šteklí ma popod pazuchy. A náhle sa zalihotala rosa na obili, všetko sa nečakane zahvelo a rozbehlo sa bystrým trapom naproti slnku. Vykročil som k Drakovmu domu s náhlym rozhodnutím skončiť naraz celú parádu. Podivuhodne pokojne prešiel som cez prieloh. Usmieval som sa dokonca trochu pod fúz a tešil sa, ako ho prekvapím, keď začiem sčista-jasna...

Zastavil som sa, aby som si ujasnil, ako začiem sčista-jasna.

„Prepáč reku, Ondrej: tak a tak.. Lepšie bude, keď sa dohodneme. Zavreli ťa na päť rokov za to, že si trochu tuhšie klkol po hlave toho maznáka so splavého. Hej, viem, nič mi nemusí vysvetľovať: mal si pravdu. Drázdiť ťa, vlačil sa ti za Evou a toho večera v krémke pchali ti pod nos pierko, že vraj od nej. Luhal, soploš. Eva mala rada teba. Chodila ako bez ducha, keď ťa vzali žandári. Čakala na teba celé dva roky. Ale ty si musel čakať päť. A to je rozdiel. Hej.. A raz.. Ako by som ti to povedal? Uvidel som ju raz... To som vtedy kosi kúty pri Váhu. Bral som si práve vodu do oselníka. A tu som ju uvidel, ako prechádzal cez rieku trochu povyše mňa. Stála prostred prúdu. Jednou rukou držala hrabu na pleci, druhou si pridržala sukne. Vykasala si sukne vyše kolien a celé stehná mala holé. Co ti mám ďalej vratieť? Trvalo to chvíľu, kym sa prebrodila cez rieku...“

„Znamenitý si ty chlap, Peter,“ čujem už jeho hlas a cítim, ako ma zatrkalo a trochu posmešne tlaká po pleci: darmo, vidieť na ňom, že árešť ho zmoril. Skrotol, a možno by sa už so všetkým zmieril. No usmejam sa veľkodusne a mávnem rukou:

„Vôbec nie znamenitý. Nepríšiel som si po poklony: checem sa s tebou zme-

ORAVSKÉ TRADÍCIE

Od Nového roku prešlo už sice niekoľko týždňov, ale aj tak chcel by som sa vratiť k niektorým zvykom súvisiacim s touto udalosťou, a sice k starodávnym novoročným vinšovačkám na Orave.

V časoch našich starých otcov sa chodilo vinšovať na Nový rok zavčas ráno, ešte pred svätinami. Obyčajne sa vybraťa niekoľkočlenná skupina chlapov, žien a mládeže a išla blahoželať svojim priateľom, rodine a známym. Samozrejme mládež tvorila aj vlastné skupiny a chodila osve vinšovať svojim rovesníkom. So skupinou vinšovníkov bola aj sláčiková kapela a takto spolu chodili z domu do domu a recitovali, ba vlastne spievali vinše. Postupne sa k nim pridávali ďalší, že sa skupina rozrástla i na vyše 20 osôb. Keď skončili, slnko už bolo dosť vysoko.

Volákeddy lúdia poznali mnoho rôznych vinšov. Niektoré boli veľmi dlhé a mali až 12 veršov, po našom vrhov. Jeden z nich uvádzam:

Nový rok nám nastal, všetci sa radujme, a tomu starému pekne poďakujeme.

CHLAPSKÁ REČ

rat. Cheem... No, áno, þo sa tak dívaš?... Cheem sa s tebou biß. Nebudeme sa jednať: Eva patrí tebe, ty si ju mal prvý. Ale ja budem mať s ňou dieťa...“

Nie, toto mu nepoviem. Toto mu nesmím povedať.

„Ty si ju mal prvý. Ale ani ja sa jej necheem vziať. A necheem ani, aby povedali, že som ti ju predchytíl. Mu-síme sa sprobovať...“

Takto som si to vyzútal.

Ty, kamarát môj, si iste myslíš:

„Pekný si ty vták, Peter; poznám ja takých vtákov; cheeš robiť zo seba hrdinu. Cheeš sa lacno zbaviť ženy, ktorú si za tri roky nemohol získať pre seba.“

No ako sa ti páči. Nepoviem už ani slova. Môžeš si hoci myslieť, že robím z núdze enosť a že sa chvascem tovarom, ktorý mi nepatrí.

Ale načo darmo reči širiť? Takto som si vyzútal, kym som tam stál nedaleko Drakovho domu a kym sa rosa sperliala na zboží. To treba povedať (ale ako to povedať?), že kym som tam stál, sperliala sa rosa na zboží. A premena, ktorá tým nastala v náladě kraja (matná a populára zelen obilia náhle ožila ligotavým leskom), zasiahla i moju náladu. Nebyť toho, bol by som sa možno vrátiť zo záhumnia a ſiel na Púchalky telcom so ſolou. Ale takto.. Pokojne som vykýkal, kym Drak vyšiel so sklonenou hlavou spomedzi dverí, pokojne som sledoval jeho pohyby, ako obchádzal dom, dívajúc sa na lastovičie hniezda pod ústreším, ako potom vzal žfdku a jedno za druhým zrážal hniezda spod ústrešia. Potom nazbieral na dvore trochu dreva, čo sa tam povalovalo, a vzniesol ho v náruči do pitvora.

Všetko je teda tak, ako som si myslí. Je to ten istý Ondrej Madluš, čo raz tak pokojne klkol Sama Jariabka po kotrbe a čo teraz práve tak pokojne zráža lastovičie hniezda spod ústrešia.

No, poručeno bohu! Karta leží, karta hrá. Trochu mi to stislo srdeč, ale vkočil som odhodlane. Nič sa nezmení, či začiem tak alebo onak. Zastal som iba pred schodíkmi, čo viedli do Drakových dverí. Potom som pomaly vstúpil i hore schodíkmi. Pokojne, s rukami vo vreckách, akoby som išiel večer po kŕmení zapiecie si fajku do susedov.

— Dobré ráno, Ondrej!

Celkom akoby som si išiel zapiecie fajku do susedov.

Klačal pred ohniskom a sústredene rozduchoval oheň pod panvičkou.

— Idem ťa, reku pozrieť, keď si sa vrátil.

Prvý vrh vinšujem pánu gazdičkovi, aby boli zdravý celý roček nový.

Druhý vrh vinšujem tej pani gazdince, by nám upražila kohútka na rince.

Tretí vrh vinšujem aj tým vašim dietkam, by sa priroviali v záhrade ku kvietkam.

A štvrtý mládencom, aby slušne žili, žeby sa do roka všetci poženili.

Ten piaty aj dievkam, aby pamäťali, žeby sa do roka všetky povydali.

Šiesty vrh vinšujem v tom vašom pribytku, by vás boh zachránil od škody na statku.

Siedmy vrh vinšujem, vinšujem vám lepi, by sa vám rodila švabka ako kefy.

Osmý vrh vinšujem, vinšujem vám lepšie, by sa vám rodila pšenička a jačmeň.

A ešte deviaty vinšujem vám lepi, by sa vám urodil ovoce rozpukaný.

Desiaty vinšujem naši milovaní, aby ste z tej hriatej nám tiež niečo dali.

Ešte jedenásty paholkom a služce, by sa ponáhľali v tom roku do práce.

Podíval sa na mňa skúmavo spod obočia. Myslel som, že ho uvediem do rozparkov; nemohol ma predsa čakať, nemohol nikoho čakať tak zavčas ráno, deň po svojom návrate. Ale on počkal, kým sa oheň rozhorel, nechal ma čakať, kým sa oheň rozhorel, len potom vstal a ide mi v ústrety. Usmievam sa naň rozpačite.

Divná vec, i on sa usmievava a ukazuje mi na stoličku.

— Sadni si, keď si prišiel.

— Nepoznal som ťa, braťku, — vraví ďalej a neprestáva sa usmievava.

A ja sa cítim ako žiak pred učiteľom.

— To si ty kŕmil včera pred Dunnerovou krémou?

— Nekŕmil; iba na pohárik som vošiel. A čo?

Klopím zrak a krv mi udiera do tváre. Celkom ako žiak pred učiteľom.

— Len tak. Myslel som, že si to ty. No...

Nedokončil. Hodil rukou, akoby to bola vybavená vec.

— Musím tu trochu vyvetrať.

Otvoril oblok. Prieval zdvíhol prach zo zeme a pruh svetla, ktorý sa rinul dvermi, stal sa naraz hmotným, žiarivým hranolom. Predmety v pitvore sa malíčko pohli, trochu sa pomkli na svojich miestach a začali pozorne náčuvat šumotu života, čo prúdil za dvermi nad dozrievajúcim obilím. Zreteľne bolo badať netrpezlivý rozruch vo všetkých kútoch izby. Ako keď priložíme ucho na úl, z ktorého sa chystá vyletieť roj. I mňa sa zmocnil čudný nepokoj, akoby som i ja bol býval tu zavretý dlhých päť rokov a zadúšal sa teraz v prívale svetla a vzdachu. Zlakol som sa čočosi, čo urobím v nasledujúcej chvíli. Roztvoril som naširoko oči a ustrnul v napätom očakávaní.

Ondrej Madluš stál rozkročený napočas pitvora a díval sa starostivo po stenách. Bol to ešte pekný chlap, ako tam stál s rukami vo vreckách, v bielej košeli, ktorú pred chvíľou vytiahol z truhly, s hlavou zláhka pozdvihnutou, s vážnou a bledou tvárou.

— Musí sa tu trochu vyvetrať, — opakoval ešte raz a znova sa obzeral po stenách.

Neviem, či mu mám prikýnuť, či čaká, aby som sa s ním pustil do reči, či je zvedavý na Evu.

— Ako myslíš, — vraví a vŕtim rozpačite klobúk medzi kolenami.

— Aj vybieliť si musím, — dokladá po chvíli a pozrie sa na mňa s výrazom bezpečnej istoty.

Popudzuje ma tá jeho bezstarostná istota.

Priam zajtra vybielim.

„A či ja dbám“. Uráza ma, že sa tu tak pokojne rozkročil. Či azda nievie, že Eva, pre ktorú zabil Sama Jariabku, je teraz mojou ženou? A že mám teraz na ňu právo ako na svoju ženu? To mi ešte chýbalo, aby sa mi vyfahoval popred nos ako najaky pán velkomožný!

— A či ja dbám, vybiel si hoc aj dnes, — dudrem si popod nos.

Stojí teraz vo dverách, tvárou do pola, opiera sa o zárub a dívá sa ponad pole do dediny. Akoby ma tu ani nebolo. Obzrel sa na mňa nedbalo cez plece.

— Vraví, aby si si vybielil hoci aj dnes.

Celkom ma napajedil jeho veľkopanský móres.

Nazdá sa vari, že ho budem prosiť, aby si ma rácil všimnúť.

— No a?

Hodil som plecom.

Vstávam, že je všetko skončené. Po-kojne ma púšta vedla seba cez dvere.

— Idem teraz telecom so soľou. Nemáš tam nič?

Dobre viem, že nemá na paši ani srst.

Krúti hlavou ako že nie a neprestáva sa dívať ponad pole na dedinu. Viem, kam smeruje jeho pohľad, ale nezaujímajú ma už jeho plány. Prišiel som sem za chlapom, za seberovným, nie za pánom velkomožným. Bol som už za plotom, keď tu mi prišla na rozum zlomyselná myšlienka. Obraciám sa k nemu a vravím mu:

— Pošlem ti zajtra Evu, ak cheeš; pomôže ti vybieliť.

To sa mi teda podarilo! Brada mu odkväčla, zaknísal sa, akoby ho niekto búšil do pŕs. S rozkošou pasiem sa zrakom na jeho bledej tvári. Chladne a vypočítavo ako mäsiar, keď prikľadá nož na hrdlo bezmocnému prasatu, dokladám:

— Ale sa musí šanovať! je v druhom stave.

Usmievam sa mu bezočivo rovno do tváre. Prichodí mi na mysel, že možno práve takým úsmevom vydráždiť ho Jariabku toho večera v krémke. A táto spomienka stahuje mi tvár ešte v bezozvisejšiu grimasu.

— Tak zbohom, Ondrej; zajtra ti ju pošlem; bielenie nie je práca pre chlapa.

Nemusím vám vravieť, že Ondrej Madluš nikdy chalupu nevybielil. Nikto sa ani nedozvedel, že sa na to chystal, že sa vrátil z áreštu a že tej noci prenocoval doma. Večer, keď som sa vrácal z Púchálók od telec, videl som zdaleka, že obloky na jeho domci sú znova zavreté. Odišiel a nikto ho viac u nás nevidel.

Dobroslav Chrobák

Dvanásť vinšujem, už viacej nebudem, zbohom zostavajte, dobre sa tu majte.

Túto vinšovnú pieseň som ešte ako mladý chlapec spievaval s mládenčami a dievčatmi. Nemohní si ju už na Orave pamätať a tí mladší poznanú sotva tri strofy. Len škoda, že ju neviem znotovať, aby sa ju mohla naučiť dnešná mládež. Veď zanedlho môže celkom upadnúť do zabudnutia.

Cheem ešte poznámenat, že celú vinšovačku sa vše nespievalo. Napr. v domoch, kde nemali mládencov, dievčatá alebo deti, sa patričné vrhy (strofy) vynechávali, aby sa domáci neurazili.

Pri tejto príležitosti všetko najlepšie z tejto vinšovačky želám aj Vám, vážena redakcia, ústrednému výboru KSČaS a všetkým našim milým krajankám a krajanom.

JÁN KOVALÍK

STAROSTI S TELEVÍZIOM

Moje starosti s televíziou sa vlastne stotožňujú so starostami slovens

SLOVO K RODIČOM A AKTIVISTOM

V základných školach na Spiši a Orave sa práve záčalo obdobie zápisov detí na vyučovanie slovenčiny. V každej obci, kde žijú a pracujú naši krajania, je teda príležitosť prihlásiť na toto vyučovanie v miestnych školách všetky krajanské deti, ktoré majú oň záujem, ale sa ho z takých bud onakých príčin doteraz nezúčastňovali. Adresujeme tieto poznámky predovšetkým rodičom, ako aj aktívnu miestnych skupín našej Spoločnosti, lebo práve na nich, na ich postoji a iniciatívi závisí, či poskytnú svojim deťom možnosť zdokonalovať si znalosti materinského jazyka v školách, teda tam, kde sú k tomu najlepšie podmienky.

Vyučovanie slovenčiny a jej ďalší rozvoj je v súčasnosti veľmi dôležitou otázkou, ktorej krajania pripisujú mimoriadny význam. Preto ani nie div, že tak vela pozornosť jej venovali učastníci 2. plenárneho zasadania Ustredného výboru KSCas v Jurgove, ktorí predložili celý rad návrhov a postulátov, tak na adresu osvetových orgánov, ako aj škôl na Orave a Spiši.

Z výpovedí mnohých krajanov totiž vyplýva, že školské orgány neprikladali doteraz náležitú pozornosť rozvoju a úrovni tohto vyučovania. Vedľa toho je bez programu a vlastne podľa individuálne prispôsobeného programu, ktorý kedysi platil pre školy so slovenským vyučovacím jazykom a dnes je zastaraný a neaktuálny.

V mnohých školách — ako zdôrazňovali diskutéri — sa k zápisom na slovenčinu pristupovalo príliš formalistickej a jej vyučovanie sa pokladalo priam za nutné zlo. Takýto postoj odrádzal mnohých krajanských rodičov od zápisovania svojich detí na hodiny materiny, vyvolával konflikty a nespokojnosť, vzbudzoval nedôveru k školám a k školským orgánom. Výsledok bol taký, že sa stav žiakov navštěvujúcich hodiny slovenského jazyka neustále menoval a dnes sotva presahuje 500.

Podľa návrhov krajanov, predovšetkým školy by mali popularizovať výuku slovenského jazyka na Spiši a Orave a nie miestne skupiny. Taktiež mali by dbať o náležité organizovanie i prie-

beh zápisov, o zvýšovanie úrovne tohto vyučovania a pristupovať k nemu ako ku každému inému predmetu. Najlepším východiskom by podľa mienky učastníkov plenárneho zasadania bolo zavedenie vyučovania slovenčiny ako povinného predmetu.

Samořejme povinnosť populárizácie a náležitého informovania o zápisoch a možnostiach vyučovania slovenčiny sa vzťahuje aj na školy v tých obciach, kde sa tento jazyk prestalo vyučovať. Teda na Orave v Pekelniku, Oravke, Jablonke-Matonogoch, Veľkej Lipnici, Podsrní, Harkabuze a Podskli, zase na Spiši v Nižných Lapšoch, Fridmáne, Falštine, Lapšanke, Čiernej Hore, Tribiši a Durštine. Na tomto mieste nebude od veci pripomienú, že všade, teda aj v uvedených obciach, stačí v škole prihlásiť na slovenčinu najmenej 7 detí a povinnosťou škôl je zabezpečiť vyučovanie bez ohľadu na to, či v danom momente majú alebo nemajú potrebné kvalifikované učitelské kádri. Teda aj napriek výhovkám vedenia týchto škôl, s čím sa rodičia zavše-

strečovali, že nemajú u seba zamestnancov slovenčinárov.

Jednou z príčin, ktorá znechucovala samé deti, je často nenáležité umiestenie slovenčiny v rozvihoch hodín v niektorých školách. Stáva sa, že v niektorých školách bol medzi hodinami slovenčiny a ostatnými predmetmi príliš veľký časový odstup, čo nútilo deti prichádzať dvakrát do školy, buď slovenčina kolidovala s inými hodinami. To sa musí rozhodne zmieniť.

Mnoho krajanskej mládeže pokračuje v štúdiu na lycii v Jablonke. Aj tam existuje možnosť zdokonaľovať si znalosť slovenského jazyka. A túto možnosť mali by využiť všetci krajanski kandidáti, ktorí sa budú uchádzať o prijatie na túto strednú školu, zameranú predsa na vzdávanie predovšetkým oravskej a spišskej mládeže.

O význame a potrebe vyučovania materinských jazykov na školách netreba vari nikoho presvedčovať. Ich dobrá ználosť je zvlášt nevyhnutná v našom krajanskom kultúrnom dianí, v ochotnickej pôsobnosti a všetci je svedectvom kultúry každého človeka. Krajania dobré chápú tieľo pravdy a mali by to dokázať práve počas terajších zápisov. Je to predsa nielen v záujme ich detí, ale aj celého krajanského hnutia v Poľsku.

JÁN ŠPERNOGA

ÚSPECHY ČESKOSLOVENSKÝCH TENISTOV

Ceskoslovenský tenis zaznamenal v poslednom období hodne pekných medzinárodných úspechov. Pripomíname, že v decembri družstvo ČSSR vybojalo prvenstvo v Davisovom pohári, keď vo finálovom stretnutí zvíťazilo nad Talianskom 4:1. Kým však došlo

Prednedávnom sa v Londýne, New Yorku a Washingtone konali tenisové turnaje majstrov. Týchto neoficiálnych majstrovstiev sveta sa zúčastnili až 3 reprezentanti ČSSR: Ivan Lendl a Tomáš Šmid vo štvorhrách (6.—10.I.), Hana Mandlíková vo dvojhrách žien (7.—1.I.) a I. Lendl vo dvojhrách mužov (13.—18.I.). Milovníci športu už poznajú ich výsledky, preto nebudeme popisovať priebeh tohto zápolenia, v ktorom sama účasť je už veľkým úspechom.

Odvedy, keď Ján Kodeš vyhral turnaj vo Wimbledone, uplynulo už 7 rokov. Za ten čas vyrásťa v ČSSR celá plejáda vynikajúcich tenistov ako trebars spomínaní Lendl a Šmid, ďalej Složil, Huťka, Hrebec a zo žien najmä Mandlíková, Maršíková a Tomanová, z ktorých všetci dosiahli skutočne pozoruhodné výsledky na medzinárodnej aréne.

Ivan Lendl je najmladší z uvedenej skupiny tenistov — má sotva 20 rokov. Narodil sa 7. marca 1960 v Ostrave priam — dalo by sa povedať — s tenisovou raketou v ruke. Jeho rodičia totiž náruživo hrávali tenis a lásku k tomuto športu vstupili aj jemu. Vozili ho na dvorce, kde hrávali, a od malíčka ho zaúčiali do tajomstiev tohto športu. Keď mal 12 rokov, po prvý raz sa mu podarilo vyhrať s vlastným otcom a ako 14-ročný vyhral aj stretnutie s matkou, výbornou tenistkou.

V r. 1974 sa po prvý raz zúčastnil žiackeho turnaja v Prahe a presvedčivo zvíťazil. Onedlho nato štartoval na žiackych majstrovstvách ČSSR a vybojoval majstrovský titul. Prvý a po-

sledný v tejto kategórii, lebo už bol dobre zapísaný aj medzi dorastencami. Potom sa už jeho kariéra tenistu rozbehla naplno. Stal sa členom NHKG Ostrava, usilovne trénoval, štartoval na turnajoch a čoraz častejšie vyhral. V r. 1977 sa zúčastnil neoficiálnych junioských majstrovstiev sveta — turnaja Orange Bowl a presvedčivo zvíťazil. O rok neskôr úspešne štartoval v juniorském turnaji vo Wimbledone, kde potvrdil svoj veľký talent. Vyhlásili ho za najlepšieho juniora na svete.

Uplynulá sezóna bol pre Lendla najúspešnejšia. Mladý tenista sa rýchlo a výrazne presadiel medzi úzku svetovú elitu. Štartoval na všetkých najvýznamnejších turnajoch Grand Prix — niekoľko vyhral, v iných zašiel ďaleko. Dokázal zvíťaziť nad všetkými najlepšími tenistami na svete vrátane Borga, McEnroea a Connorsa. V ankete odborného časopisu Revue Tennis Magazin obsadil štvrté miesto, na počítaci figuruje na 6. mieste a v Grand Prix je druhý za Američanom McEnroem, čo mu zaistilo účasť v spomínanom turnaji majstrov, kde skončil na druhom mieste.

Podobne ako Lendl si v sezóne 80 úspešne počína až mladá, 18-ročná československá tenistka Hana Mandlíková, dcéra býv. čs. reprezentanta a rekordéra v šprinte Viléma Mandlíka. Možno o nej povedať, že sa ako blesk prebojovala do svetovej špičky. Na majstrovstvách USA sa dostala do finále, vyhrala 6 turnajov Grand Prix v Mahwahu, Atlante, Stockholme, Amsterdam, Melbourne a naposledy v Adelaide. Stala sa absolútou víťazkou posledného ročníka Grand Prix pred Chris Evertovou-Lloydovou a Martinou Navratilovou. Kedže, podobne ako Lendl, je mladá a veľmi nadaná, má pred sebou slibné perspektívy.

JÁN KACVINSKÝ

Hviezdy svetovej estrády

WISHBONE ASH

Búrlivý rozvoj britského rocka v 60. a 70. rokoch sa prejavil vznikom mnohých znamenitých skupín, ako trebars Led Zeppelin, Ten Years After, Pink Floyd, Black Sabbath a Wishbone Ash. Najmä posledná z nich vniesla do rockovej hudby hodne zaujímavých prvkov.

Skupina Wishbone Ash vznikla v Londýne z iniciatívy dvoch hudobní-

kov Martina Turnera a Steve Uptona, ktorí zo začiatku pôsobili v amatérskej skupine v južnom Anglicku. V r. 1969 sa rozhodli osamostatniť, vrátili sa do Londýna, kde sa im podarilo získať dvoch gitaristov Andy Powell a Teda Turneru, s ktorými sformovali skupinu pôsobiacu pod názvom Wishbone Ash. Moment debutu nebol súčasťou najstaršej, ale práve vtedy vysiel rad platných iných známych skupín, jednako ich nahrávky mali veľmi dobré, optimistické recenzie v odbornej hudobnej tlači.

Príznačný pre Wishbone Ash bol nie sám hudobný materiál, vychádzajúci z typického rock and rolla, ale skôr originálny prístup k nemu. Čisté hudobné znenie skupiny, nazývané často ako „hard rocková romantika“, si rýchlo oblúbila mládež. Dokázal to rekordný náklad dvoch ďalších platní: Pilgrimage (1971) a Argus (1972).

Po piatich rokoch odišiel zo skupiny Ted Turner, ktorého čoskoro úspešne nahradil gitarista Laurie Wisfield. Spolu s ním sa skupina vybrať na turné po USA, kde nahrala ďalšiu platňu There's The Rub (1974). Potom sa skupina na dva roky odmlčala, usadila sa v zapadlom mestečku Connecticut a až v r. 1976 nahrala platňu Locked In a za novú album New England, venovaný pokojnej provincii. Dve ďalšie LP platne Classic Ash a Front Page News, nahrané v r. 1977, ako aj album No Smoke Without Fire (1978) priniesli už novú hudbu, s úspornejšou úpravou, ale rovnako zaujímavú ako klasický Argus.

V skupine pôsobia: M. Turner a L. Wisfield (solové gitary), A. Powell (basová gitara) a S. Upton (biciele).

naša foto-hádanka

Na snímke v Živote č. 12/80 bol známy poľský herec Zbigniew Zapasiewicz. Knihy vyžrebovali: Mária Hola a Stanislav Glogovič z Pekelníka, Anna Juhasová z Nádlaku, Joanna Starostovičová a Ela Blažošková z Vyšných Lapšov.

ON A ONA

F.T. AKÝ ROZDIEL JE MEDZI SPOLOČENSKÝM SPRÁVANÍM A SLUŠNÝM SPRÁVANÍM SA VÔBEC?

Mnohí ľudia si mylia tieto pojmy a akceptujú slušné správanie sa iba v spoločnosti a tam, kde ich poznajú. Pre kultúrneho ľudca platí slušné správanie sa vždy a všade. Je samozrejmosťou už od chvíle, ako ráno otvorí oči. Jeho prejavom je teda prirodzené pozdravenie rodiny i raňajšia úprava, aby nechodil po byte a nesadal si k raňajkám v pyžame, strapatý, neumytý, ale upravený a primerane oblečený. Nielen pre prípadnú návštevu, ale pre seba samého a pre najbližších.

To isté platí aj o domácom stravovaní. Mali by sme si vždy sadať k pekne prestretému stolu s neotľčeným riadom a kompletným príborom. Prítom malo by byť pre každého prirodzené sedieť rovno pri stole, správne

používať obrúsky, príbory, poháre, nešermovať pri stole rukami, neklásiť si nôž do úst ani sŕkať polievku a nepekné neotvárať ústa pri žuvaní.

Kultúrny človek dodržiava pravidlá slušného správania sa aj medzi ľudmi, ktorí ho nepoznajú. Preto nemalo by sa stávať, aby napr. v autobuse buď iných dopravných prostriedkov neuvolnil miesto starším osobám, nikomu nepomohol, nepridržal dvere, rozhadzoval papieri a nerobil celý rad iných, neraz i nepatrých vecí, ktoré však pre každého kultúrneho človeka znamenajú prejav ľudskosti a ohľaduplnosti.

A nielen na verejnosti, kde ho nikto nepozná, ale aj tam, kde ho nikto nevidí sa kultúrny človek správa slušne. Až tomu bude tak, až budú takí všetci, nebude nás po noci budíť hulákanie, papieri nebudú ležať na uliciach, ale v košoch na smeti, v mestách nebudú pokazené telefónne automaty, polámané lavičky atď. Teda slušnosť platí vždy a všade. Použajme o tom!

TETA DORA

Februárová impresia

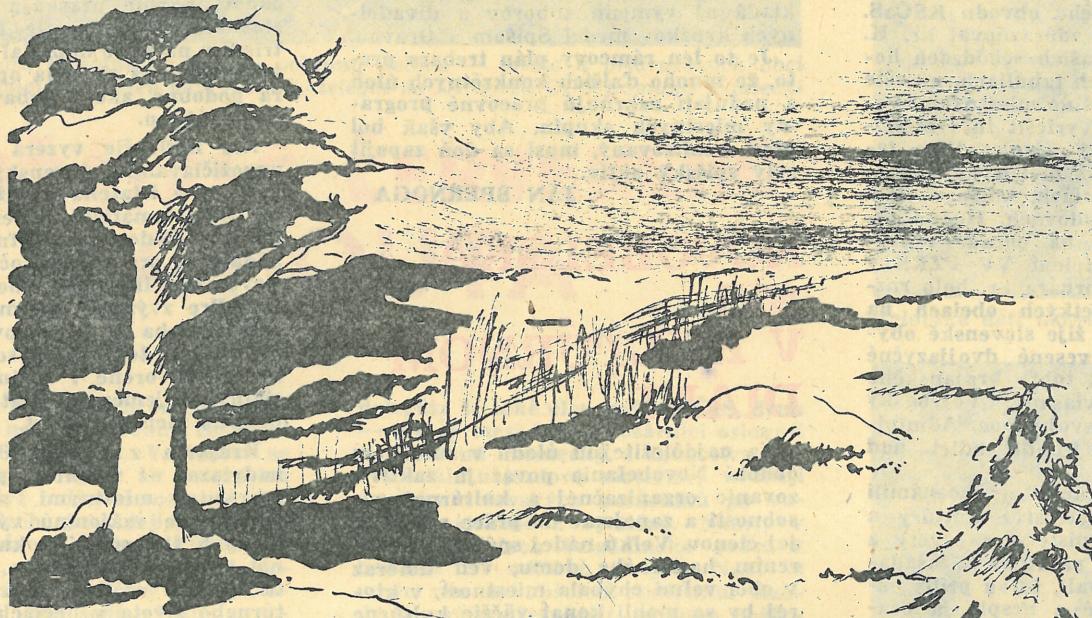
Zas príšiel tasiang nvyžda na parci
starý strom rozkročený v poli
a hviezdy rastúce nocou po údolí

Vetriká výchry vlasys rusalky
do guče zbité na topoli
a dni sa tracia kamsi do diaľky
v kročajoch čižiem stomiľových

Penad kraj leťi veľký oblak-vták
je život ozaj skvelý akrobát
predvádza denne svoje atrakcie

Tak ako srdeč ktoré premieta
krv svojich vidin večne do sveta
pre ne sa rodí umiera a žije

JULIUS LENKO

ANDĚLA PETROVÁ

ZIMA

Kdo vás stromy začaroval
v trpaslíky, sněžné muže?
V houští bílý kůň se schoval,
na keřích jsou bílé růže.

Kdo vás stromy začaroval
v bílé babky sněhuláky?
Smutno, ticho, mráz a zima
odehnaly z lesů ptáky.

V pozdním stáří i my lidé
k nepoznání změníme se,
pod sněhem svých let se prohnem
jak ty stromy v blízkém lese.

Jenom v koutku srdeč kdesi
budem své sny stále spřádat,
až do našich dnů a nocí
bílé vločky budou padat.

(Ze Sborníku vybraných prací literárniho kroužku
KARDIAK, který nám zaslal vedoucí lit. kroužku
Vítězslav Závada z Frýdku-Místku, ČSSR).

Život navrhuje na recitačné súťaže

LIDE
ROKY
UDÁLOSTI

ÚNOR - FEBRUÁR

2.II.1881. V Praze byla poprvé uvedena na scénu první česká opera Drátelník od hudebního skladatele Františka Škroupa; autorem libreta byl básník J. K. Chmelenský.

4.II.1746. V Merezwoczyżně (Volyně) se narodil Tadeusz Kościuszko, vůdce povstání v Polsku v r. 1794, hrdina polského národně osvobozeneckeho boje, účastník bojů za svobodu severoamerických států (zem. 5.X.1817 v Soluře, Švýcarsko; pohřben na Wawelu).

4.II.1781. Zemřel vynikající český hudební skladatel a virtuóz „Il divino Boēmo — božský Čech“ Josef Mysliveček.

4.—11.II.1945. V Jaltě na Krymu se konala konference šéfů vlád SSSR, USA a Velké Británie.

4.II.1961. V Angole vypuklo povstání proti portugalské koloniální vládě, zakončené vyhlášením nezávislého státu dne 11.XI.1975.

5.II.1796. V Praze byla založena obrazárna (galerie) a otevřena první vysoká umělecká škola v Čechách.

7.II.1796. Zemřel husitský spisovatel Petr z Mladonovic.

9.II.1761. V Čáslavi se narodil vynikající český hudební skladatel Jan Ladislav Dusík. Studoval v Paříži, úspěchu dosáhl v Holandsku. Slávu mu zajistil koncert v Paříži v r. 1786. Jeho životní osudy popsal spisovatel K. V. Rais v povídce Z české školy (zem. 20.III.1812 v Saint Germain en Laye u Paříže).

9.II.1881. V Petrohradě (Leningrad) zemřel Fjodor N. Dostoevskij, významný ruský realistický spisovatel (nar. 11.XI.1821 v Moskvě).

11.II.1971. V Moskvě, Washingtoně a Londýně byla podepsána dohoda o zákazu umisťování na dnech moří a oceánů nukleárních brán a jiných druhů zbraní hromadného ničení.

12.II.1866. V Dolním Kubině se narodil Ladislav Nádasí-Jege, jeden z nejvýznamnějších kriticko realistických spisovatelů slovenské literatury. Působil na rodné Oravě jako lékař a prožil tam skoro celý život (zem. 2.VIII.1940).

12.II.1941. V noci na 13. února gestapo odhalilo a zatklo členy ilegálního ústředního vedení KSČ a řadu vedoucích funkcionářů ilegální stranické organizace. Julius Fučík v Reportáži psané na opráce takto popsal tehdejší situaci v KSČ: „V únoru 1941 nebyl zatčen celý ústřední výbor, Zika, jeden, jediný člen unikl... Rána zasazená straně v únoru byla stále živá a nikdy se nezacecelila docela. Všechna spojení byla zpřetrhána, někde padly celé úseky, jiné úseky byly dobře obsazeny, ale nebylo cesty k nim, celé organizace, celé závody, ba i kraje byly po měsíci izolovány, než bylo navázáno spojení a mohli jsme se spoléhat, že se jim do rukou dostane alespoň ústřední list, aby se jim řídily. Nebylo bytů — nemohli jsme použít bytů dřívějších, protože mohly být stále ještě ohroženy — nebylo z počátku peněz, zásobování jídlem bylo velmi ztíženo, mnoho věcí bylo nutno začít znova...“

Kolem zmíněného Jana Ziky, který nebyl zatčen, postupně se seskupilo nové ilegální vedení KSČ.

20.II.1846. V Ostředku u Benešova se narodil Svatopluk Čech, jeden v největších českých básníků a spisovatelů konce 19. století. Jeho dílo dodnes patří k pokladům národního písemnictví a potvrzuje heslo básníka: „Jméinem, srdečem stejně Čech.“ (zem. v Praze 23.II.1908).

22.II.1471. V Praze zemřel Jan Rokycana, významný činitel husitského hnutí a politik, jeden z hlavních husitských ideologů, arcibiskup pražský, který po smrti Mistra Jana Husa stál v čele kališnického hnutí; rektor univerzity v Praze (narodil se kolem r. 1397 v rodině rokycanského kováře).

22.II. — 3.III.1846. V Krakově a okolí vypuklo národně osvobozenecke povstání. Byla vytvořena národní vláda, která vyhlásila manifest, vyzývající národ k povstání a oznamující radikální společenské reformy. Po porážce povstalec v bitvě pod Gdovem (26.II.) a po smrti skutečného vůdce povstání Edwarda Děbiánského (27.II.) povstání padlo. Ačkoliv trvalo jen krátce, odehrálo důležitou úlohu v dějinách Polska.

23.II.1918. Tváří v tvář nebezpečí, které hrozilo Petrohradu od intervenciých německých vojsk, narychlo vytvořen oddíly Rudé armády vybojovaly první vítěznou bitvu u Narwi a Pskova. Tento den je oslavován jako svátek Sovětských ozbrojených sil. Rudá armáda vznikla z oddílů Rudé gardy, již vytvořila za revoluce strana bolševíků. Na základě Leninova dekretu povstala z těchto oddílů dělnicko-rolnická Rudá armáda.

25.II.1948. Vítězství československého pracujícího lidu pod vedením KSČ nad silami reakce. Vládní krize v ČSR, vyvolaná 20. února reakčními ministry, se skončila. Byla vytvořena nová vláda obrozené Národní fronty v čele s Klementem Gottwaldem. Významný den v ČSSR.

27.II.1936. Zemřel Ivan Pavlov, významný ruský fyziolog, nositel Nobelovy ceny (nar. 26.IX.1849).

hoľubie	maznat sa	mazlit se (s kým)	humor	humor, nálada	humor, nálada
hoľus	chudák	chuďas	humus	humus	humus
homar	homár	humr	uragán	orkán	orkán
honor	čest	čest	hurkot	hrkot	hrkot
honorarium	honorár	honorář	hurt	velkoobchod	velkoobchod
honorovo	čestne	čestne	hurtem	hromadne	hromadne
horoskop	horoskop	horoskop	husarz	husář	husář
horrendalny	škanďalozný	skandální	husycki	husitský	husitský
hortensja	hortenzia	hortenzie	huštač si	hojdať sa	houpat se
horyzont	obzor	obzor	hušťawka	hojdačka	houpačka
hotel	hotel	hotel	huta	huta	hut
hotelarz	hotelier	hotelier	hutnice	hutníky	hutnický
hožý	rezký, driečny	zdravý, svěží	hutník	hutník	hutník
hrabia	gróf	hrabě	husar	husar	husar
hrabstwo	grófstvo	hrabství	huzia	chyť ho	chyť ho
huba	huba	huba	hycel	holomok	pohodlný
huczeć	hučať, duniť	hučet, buráčet	hydra	hydra	hydra
huczny	hlučný	hlučný	hymn	hymna	hymna
hufiec	zástrup	zástrup	idea	idea	idea
hufnal	podkovák	podkovák	idealista	idealista	idealista
huk	hluk	vřava	idealism	idealismus	idealismus
hukaé	hučať	houkat	ideál	totožnost	ideál
hulač	hýřit	hýřit	identyčnosć	ideológia	totožnost
hulajnoga	kolobežka	kolobežka	ideologia	ideológia	ideologie
hulaka	hýřivec	hýřil	idé	idiota	ideál
hulanka	hlučná zábava	hlučná zábava	idylla	idiot, hlupák	jdu
hultaj	darebák	darebák	igielka	idyla	idiot, blbec
humanitarny	humánný	humánní	iglasty	ihlička	idyla
humanizm	humanizmus	humanismus		ihličnatý	jehlička

Problémy a plány spišského obvodu KSČaS

V Čiernej Hore od Jurgova sa 25.I. t.r. konalo zasadanie Obvodného výboru KSČaS na Spiši a aktívum miestnych skupín, venované o.i. plneniu návrhov II. plenárneho zasadania ÚV, schváleniu pracovného programu obvodu na rok 1981, vyučovaniu slovenčiny, odbojárskym a organizačným záležitosťiam.

Zhromaždení krajania vyjadrili podporu návrhom a postulátom schváleným na 2. zasadanie ÚV KSČaS. Zároveň si so záujmom vypočuli správu predsedu ÚV o stave realizácie týchto návrhov, s ktorou oboznámil prítomných red. J. Špernoga. V súvislosti s tým vyslovili súhlas s návrhom preložiť 3. zasadanie ÚV na marec t.r.

Ako vypľávalo zo správy predsedu OV Fr. Kurnáta o činnosti obvodu v minulom roku, členská základňa na Spiši sa nevelmi vzäčila a dosahuje ok. 2100 členov. V správe sa kriticky hodnotilo vlaňajšiu pôsobnosť a poukázalo, že pre rôzne objektívne príčiny, ale aj organizačné nedostatky OV a MS KSČaS sa mnoho úloh v spišskom obvode nepodarilo splniť (napr. niektoré podujatia, prehliadky div. krúžkov, pokles žiakov na vyučovanie slovenčiny a pod.). Preto všetky tieto úlohy treba zaradiť do tohorečného plánu a bezpodmienečne realizovať.

Počas diskusie, ktorá rozvíjala tematiku II. pléna ÚV, účastníci zasadania venovali zvlášť vela pozornosti problematike vyučovania slovenčiny na základných školach. Krajan F. Kovalčík navrhoval, že vo všetkých obciach, kde žijú naši krajania, treba zaviesť slovenčinu už do predškolskej výchovy v materských školách, kym riadne vyučovanie tohto predmetu malo by sa začať už od prvej triedy. Každá škola — zdôrazňoval kr. J. Pavlík — má samozrejme, organizovať a dbať o náležitý priebeh zápisov detí na slovenčinu. Zároveň musí dbať o vhodné zaradenie tejto výuky do rozvrchu hodín, aby nekolidovala s inými predmetmi buď nenutila žiakov dlho čakať alebo dvakrát dochádzať do školy pre príliš veľkú prestávku medzi hodinami slovenčiny a ostatným vyučovaním. Práve tieto príčiny spôsobili, že v Čiernej Hore bola slovenčina zrušená. Kuratórum osvety a výchovy — pripomínal kr. F. Šiškovič — určovalo termín zápisov spravidla na obdobie 15.2.—15.3. Lenže školy skracovali tento termín do niekoľkých dní. Je to prekážka, ktorú treba nutne odstrániť.

V posledných rokoch nám klesá počet žiakov — hovoril kr. J. Molitoris. — Je to spôsobené aj rôznymi fažkami pri zápisoch, keďže sa rodičov nútia písat rôzne prehlásenia, keď sa stretnávajú s odhováraním a inými

prekážkami. Samozrejme, nemalo by to nikoho odradiť. No aj tak výbory MS mali by na tomto poli pôsobiť aktívnejšie a súčasne užie spolupracovať so školami a spoločne riešiť existujúce problémy. Najlepším východiskom by bolo — s čím súhlasili všetci prítomní — aby slovenčina bola povinným predmetom. Je to však zložitý problém.

Vela pozornosti venovali účastníci zasadania kultúrnej práci obvodu, najmä pôsobnosti ochotníckych súborov. Všetci sa zhodli v tom, že musia čo najviac vystupovať medzi krajanmi. Avšak popri zabezpečení častejších vystúpení — navrhovala kr. A. Mačičková — treba pouvažovať i tom, ako zapojiť do spojeného súboru OV (Nova Bela — Jurgo) aj ochotníkov z iných miestnych skupín, tzn. Nedece a Kacvinu a vytvoriť ozajstný reprezentatívny súbor spišského obvodu KSČaS.

Mnoho rokov — zdôrazňoval kr. K. Prelich — sa na našich schôdzach hovorí o dvojjazyčných tabuliach, no ešte stále nie sú vo väčšine miestnych skupín. Už je načas vyriešiť túto záležitosť. Podľa zhodnej mienky tieto tabule majú však byť nielen na obchodoch, ale aj na školách, knižnicach a iných verejných budovách. Hodno tu nápoznamenať, že na porade v Administratívnom oddelení VV PZRS v Nowom Sazci 3. februára t.r. bolo rozhodnuté, že vo všetkých obciach na Spiši a Orave, kde žije slovenské obyvatelstvo, budú vyvesené dvojjazyčné tabule. K realizácii tohto krajanského postuľa bol zaviazaný Vojvodský zväz GS Rolnícka svajpomoc. Administratívne oddelenie bude bdiť nad touto realizáciou.

Zhromaždení krajania sa oboznámili s odpoveďami ministerstva kultúry a umenia, ako aj ministerstva osvety a výchovy na zaslanné návrhy z 2. zasadania ÚV a konštatovali, že sú príliš povrchné a všeobecné a nesplňajú očakávania krajanov. V mnohých výpovediach sa preto prejavilo hodne nedôvery k intenciam týchto ustanovizní. Účastníci zasadania navrhli obrátiť sa v tejto veci priamo na ministrov oboch rezortov.

Na zasadani diskutovali aj o otázkach krajanských odbojárov, v súvislosti s čím bolo rozhodnuté zvolať v prvom štvrtroku schôdzku, na ktorej bude zvolená spišská odbojárska komisia. Zároveň prerokovali program dokončenia generálnej opravy a otvorenia v najbližšom období klubovne MS vo Vyšných Lapsoch (píšeme o tom na str. 10), otáku ďalšieho doplnovania vybavenia súborov a klubovní v jednotlivých miestnych skupinách a súčasne predložili všeobecný návrh utvorenia jednej spišskej gminy s prípadným sídlom vo Vyšných Lapsoch alebo Tribši. Vyjadrili taktiež požiadavku začať vysielanie pravidelných rozhlasových relácií venovaných českej a slovenskej národnostnej menšine v Poľsku.

Pri rokovaní o pracovnom pláne obvodu na rok 1981, účastníci zasadania široko prediskutovali otázkou aktivizácie miestnych skupín, čo je ostatne hlavným smerom pôsobnosti KSČaS, schváleným na 6. zjazde našej Spoločnosti. Pracovný plán predpokladá o.i. najmenej štyri zasadania OV, z ktorých prvé bude venované zvyšovaniu podielu žien v práci KSČaS a rezhý-

baniu pôsobnosti miestnych skupín, ďalej výročnú volebnú kampaň v miestnych skupinách (3.—4. štvrtok), zvyšovanie členskej základne, najmä z kruhu mládeže, ako aj počtu predplatiteľov Života, usporiadanie v prvom štvrtroku odbojárskej schôdzke a schôdzky miestnych skupín venovaných zápisom a rozvoju vyučovania slovenčiny na školách.

Na úseku kultúrnej pôsobnosti plán predvídava viaceré podujatia. Tak napr. v januári a februári to sú novoročné stromčeky pre žiakov navštěvujúcich hodiny slovenčiny, v júni prehliadka folklórnych súborov, potom prehliadky dychoviek a sláčikových kapiel a v novembri divadelné krúžky. Zároveň v 2. štvrtroku sa predpokladá usporiadanie recitačného súťaže a v septembri tradičné vatry v MS a vo Vyšných Lapsoch obvodnú vatru. Plán predpokladá aj výmenu súborov a divadelných krúžkov medzi Spišom a Oravou.

Je to len rámcový plán trebars preto, že mnoho ďalších konkrétnych úloh a podujatí zahrňujú pracovné programy miestnych skupín. Aby však bol plne realizovaný, musí sa doň zapojiť celý spišský aktív.

JAN ŠPERNOGA

NOVOBELSKÁ MS V KULTÚRNOM DIANI

Za najdôležitejšiu úlohu v súčasnom období Novobelania považujú zaktivizovanie organizačnej a kultúrnej pôsobnosti a zapojenie do práce všetkých jej členov. Veľkú nádej spájajú s otvorením hasičského domu, vedľa doteraz v obci veľmi chýbala miestnosť, v ktorej by sa mohli konať väčšie kultúrne podujatia.

O tom, že staré zvyky a obyčaje zomierajú prirodzenou smrťou s odchodom najstarších občanov, netreba hľadať nikoho presvedčať. Pamäťajú na to v Novej Belej a ako svoj príspevok k zachovávaniu tradícií, starých zvykov a obyčajov mienia o.i. uskutoční skutočne páračky so všetkým, čo k nim patrilo. Bola by to zároveň ukážka pre novobelškú mládež, aby poznala, čo dotváralo život našich predkov. Tohorečné fašiangy zakončia celokrajanskou zábavou, čím nielen pobavia a rozptylia krajanov, ale získajú aj nejaké finančné prostriedky pre iné nákladnejšie podujatia.

Tento rok chcel zopakovať svoje vystúpenie aj novobelšký folklórny súbor na Spišskej zime. Pravdu je, že každý rok sú problémy s členským zložením súboru, keďže veda mladých ľudí odchádza z obce, preto na ich miesto treba nájsť náhradníkov a začať na novo s nacvičovaním. Členom súboru chýba rovnaká obuv a dievčatá si na vystúpenie musia prinášať svoje vlastné kroje z domu. Táto otázka bude hľadaná vyriešená, keď UV Spoločnosti obdrží finančné prostriedky, ale dovtedy musia vystupovať aj v takýchto nejednorodých krojoch.

Horšie je to s divadelným krúžkom. Krajan Ján Gronka — predseda mest-

nej skupiny, ktorý je aj vedúcim tohto krúžku hovorí:

— Načieliť divadelnú hru nie je záležitosťou niekoľkých dní, tomu treba venovať — aspoň v našich podmienkach — dva mesiace. Keď sa nenačieliť hru v zimnom období, potom vzhľadom na polnohospodárske práce je to skoro nemožné. Okrem toho nie je ľahko skompletovať členské zloženie divadelného krúžku a stanoviť čas stretnutí vyhovujúci každému členovi.

Hoci v deň môjho stretnutia s novobelškým aktívom ešte nezačali s nacvičovaním, jednako dúfajú, že v tomto roku predvedú divadelnú hru aspoň novobelškej verejnosti.

Klubovňa — sídlo MS a OV KSČaS na Spiši, je miestom stretnutí krajanov a mládeže, aj keď jeho vybavenie ešte nesplnilo očakávania a predstavy krajanov. Skrine praskajú pod náporom slovenských kníh, ale finančné prostriedky na nové doposiaľ nie sú. V tomto prípade sa situácia opakuje a výzerá podobne, ako s vybavením folklórneho súboru.

Nie najlepšie vyzerá aj situácia s vypočítavaním slovenských kníh. Chybajú novi čitatelia a požičiava sa veľmi nesystematicky. Keď by to bolo len pre nedostatok volného času, ale hľadám aj pre nedostatočnú propagáciu slovenskej literatúry, novín a časopisov. Pre zvýšenie záujmu o túto literatúru treba ju propagovať pri každej príležitosti, teda aj na schôdzkach. Knihy sú zatvorené v skrinách a potenciálne záujemca — čitateľ nemá možnosť do nich nakuknúť.

Krajania z Novej Belej plánujú nadviazať už viackrát spomínanú spoluprácu s miestnymi skupinami na Orave pre vzájomnú výmenu organizačných skúseností a kultúrnych hodnôt, výmenu súborov a pod. Bola by to zároveň určitá forma oživenia kultúrneho života v obciach.

Vo svojich radoch má miestna skupina v Novej Belej vela schopných a veľmi obetavých akivistov a činiteľov. Okrem toho môže sa pochváliť širokou členskou základňou. Aj v tomto roku cheľú rozšíriť členskú základňu aspoň o desať nových členov. Žiaľ, spomínajú pri tejto príležitosti krajania, ešte nie všetci členovia dostali legitimácie. Treba túto záležitosť dať čím skôr do poriadku a zároveň vybaviť niekoľkostranovo vložky do legitimácií všetkým dlhoročným členom, keďže v nich už nie je miesto pre potvrdenie o zaplatení členského. Túto pripomienku krajanov adresujeme UV našej Spoločnosti.

Ako to je — pýtajú sa krajania z Novej Belej — že v minulom roku bol premietnutý v našej obci len jeden slovenský film za celý rok? Ci ústredný výbor našej Spoločnosti nie je v stave zabezpečiť viac filmov?

Treba máť jednako na zreteli, že táto miestna skupina patrí vždy k najaktívnejším a v ľahkých, rozhodujúcich obdobiah pôsobnosti našej krajanskej organizácie sa vedela mobilizovať a zdolávať prekážky. Preto sa nazdávam, že ani v tomto prípade nebude inak a krajania z novobelškej miestnej skupiny zapnú na plné obrátky a hravo sa zhostia predsa vyzvaných úloh.

DOMINIK SURMA

ho egyptského priemyselníka. Ale manželstvo bolo nevydarené a už pár mesiacov je Jehan rozvedená. Táto okolnosť, okrem

politických otázok, taktiež neprospevia manželským plánom mladého páru.

Na snímke: Jehan Sadatová.

NELÍBILA SE umělecké dílo, které na místní výstavě v Mnichově vystavil malíř Martin Hudelmaier. Byla to rakev ve slohu „pop“, tedy pestrobarevná, se dvěma okénky. Rakev byla vykonána na obědovníku, její cena ustavena na 10 000 marek a má stát v městském muzeu. Ottové město však odmítli zaplatit honorář z městské pokladny.

BQLAŽE TO SVADBU! Živko Šrckovič — rolník z malej dediny nedaleko Záhrebu — pozval na sobáš a svadbu svojej jedinej dcéry, Milany, vyše tisíc osob. Svadobná hostina trvala bez prestávky tri dni a tri noci. Zabilo na ňu dva voly, päť teliat a sedem ošípaných. Pripravili 750 litrov slivovice, vyše dva tisíce litrov vína a desať sudov piva. Hostina — čo treba zvlášť zdôrazniť — prebiehala v úplnom pokoji. Nedoslo k žiadnemu incidentu. Nemusela zasahovať záchranka ani polícia.

STAROSTI S CHARLIE CHANOM. Mladoňíci známych detektívov Earla D. Bigera a čínskem detektívom z Honolu Charlie Chanom sa iste budú tešiť. V Hollywoodu natáčajú nový film s Charliem Chanom v hlavnej úlohe. Tentokrát čínskemu detektívu, ktorý stále cituje Konfucia a zároveň úspešne rieši najťažšie kriminálne hádanky, bude hrať znamenite francúzsky herec Peter Ustinov.

Pri tejto príležitosti hodno spomenúť, že Peter Ustinov je taktiež činiteľom medzinárodnej organizácie pre pomoc deťom UNICEF a u nás v Polsku bol vyznamenaný Radom úsmevu. Zaujímavé je všetko, že sa na Ustinova urazili... Číňania bývajúci v USA. „Je to škandál, že sa

stává se i toto...

VRAJ ICH VIDÁVALI ČASTO SPOLU, keď sa držali za ruky na prechádzke po pláži, sedeli spolu v útulnej reštaurácii, alebo tancovali pritulení k sebe a vyzerali pritom na záľubených, čo sa často stáva medzi devätnásťročnými mladými ľuďmi. Nikto by si to nevšimol, keby nie fakt, že dievča sa volá Jehan Sadatová a je dcérkou egyptského prezidenta a chlapce — Reza Pahlavi je synom bývalého iránskeho šacha! Klebeta o láske a dokonec zásnubach tohto páriku sa rozišla po celom svete. Vec má totiž, čo je pochopitelné, politické aspekty. Ale nezávisle na tom, aké sú skutočne vzájomné city mladého páru, manželstvo sa zdá byť, aspoň v najblížšom čase, malo pravdepodobné.

Niet sa čomu diviť, že sa mladučkemu Rezovi páči jeho rovesníčka. Jehan Sadatová je krásne dievča. Alebo skor žena. Ako 16-ročná sa vydala za veľmi bohatého

Předseda výboru Ochotnické požární ochrany Zelova — města a přidružených obcí Bronisław Cieniewski a člen naší KSČaS, delegát na III. sjezd OPO Edmund Koniecki

NEPŘÁTELÉ ČERVENÉHO KOHOUTA

Jsou všude tam, kde hrozí nebezpečí, kde jsou nutné potřební rozhodní lidé. Jsou to požárníci... Veřejnost se s nimi setkává obvykle v situacích skrajných: když hoří nás majetek. Ale i při slavnostech, jimž jejich parádní uniformy dodávají lesku. Povinnosti požárníků, ty, které nedoprovází orchestr ani známý poplašný signál hasičské trubky, jsou šedě všední a nezúčastněními nepostřehnuté. A právě tyto běžné povinnosti podmiňují úspěšný boj s ohněm a také vzorná slavnostní vystoupení.

Byl jsem pozván na III. sjezd Ochotnické požární ochrany Zelova — města a přidružených obcí a teprve po několikahodinových poradách jsem pochopil, že tak tomu opravdu je v této organizaci, již celá staletí samosprávné. Být jejím členem, nosit pracovní i vycházkovou uniformu znamená patřit do kolektivu lišicímu se od jiných tím, že dobrovolně a nezískně plní neprerušitou pohotovostní službu, zpravidla doživotní. Takových obětavých lidí je ve zdejším městě a obcích skoro šest set. Do plné poslední stovky chybí dvacet lidí, ale číslice se vbrzku jistě rychle zaokrouhlí, protože v poslední době se hlásí mládež. Zelovští požárníci jsou sdruženi v sedmnácti oddilech požární ochrany (jeden je ženský) a bdi nad městem a okolními vesnicemi. V tomto kraji tkví pevně. Je to vidět nejenom po skladitých (některá jsou honosná), ale také po jejich místě v každodenním životě. Jejich zástupci se sešli na sjezd, jehož jsem se zúčastnil. Podle vyznamenání na uniformách soudim, že své útvary reprezentují zaslouženě a jejich živá účast v jednání dokazuje, že svůj mandát považují za obzvláštní vyznamenání; plně to potvrzuji zde v sále, kde se hodnotí dvouleté období. Mezi

delegáty je také člen naší KSČaS, druh — jak se mezi sebou požárníci oslovovali — Edmund Koniecki z Ignacowu.

Oficiální sjezdové materiály uvádějí úspěchy zelovských požárníků po vojensku: stručně a výstižně. Např.: v minulých letech brigádnická práce v hodnotě tří milionů zlatých. Není tu místo pro nabubřelou statistiku. Každý se může přesvědčit, že Dům požárníka ve vesnici Grabostów stál půl-druhého milionu zlatých a že polovinu opracovali sami požárníci. Jejich starost však budí to, že ne všechny záměry jsou realizovány stejně hladce. Např. koncertní muše v Zelově (psali jsme o ní v Životě) nebo Dům požárníka ve Wysielowě jsou příkladem nedodržení stanovených lhůt. Požárníky rozhořčuje to, že nedostatek stavebních materiálů postihuje také jejich stavby. „Glajcha“ bude teprve letos. Proto vznikají obavy o další iniciativy v budoucnosti. Bude v novém ekonomickém modelu dost prostoru pro veřejné investice na venkově? Nebo se na nich bude šetřit? A jestli ano, to v jakém rozsahu? Tyto otázky nebyly zodpovězeny, ale neznamená to, že budou zapomenuty.

Vráťme se však k podstatné otázce, k požární obraně a boji s ohněm. Hovořil o ní v zahájení svého vystoupení předseda Městského a obecního výboru OPO Bronisław Cieniewski a rozvinul ji náčelník OPO Józef Pierzynek. V minulém roce v této oblasti vypuklo několik požárů, ale i jen jeden by svědčil o existujícím ohrožení, přinášejícím neodčinitelné ztráty. Zabránení vzniku požáru je — vedle hašení požáru — podstatou existence požárního sboru. Co se týče úseku zabránění vzniku požáru, práce je mnoho. Z minulosti nám ještě zůstala doškové střechy; stačí malá jiskřička a — hoří!

Zelovské děti nakreslily požárníky v akci. Výstavka budí na sjezd velký zájem

III. sjezd OPO v Zelově shrnul dosažené výsledky a vytyčil plán další činnosti. Na snímku: návrhová komise při práci

Zajímavé je, že pro pohorelé se eternit na střechu vždy najde, ale jinak je těžko k dostání. Také elektrické vedení bývá v mnoha městech opotřebované. Nutno je kontrolovat a také testat pokutami, ačkoliv je to metoda krajní. Kromě toho existuje lidská nedbalost a z ní pramení víra, že se „to“ snad nezapálí. Všude jsou požárníci dobrými rádcí, vždy slouží nezíštnou pomocí.

V Zelově založili snad nejkrásnější banku: BANKA KRVE POŽÁRNÍKA. Všichni jsou čestními dárci krve. Tedy ještě jeden čin pro potřeby společnosti.

O různých těžkostech a nesnázích požárníků v tomto kraji se zpráva na sjezdu zmínila velice delikátním způ-

sobem, s pochopením pro ještě větší potřeby a nedostatky v zemi. U vědomí, že netřeba dolévat oleje do ohně. Nicméně nedostatečné vybavení útvarů, nedostatek nářadí, dopravních prostředků, ba i ochranných oděvů počítají požárníci při plnění základních úkolů své těžké, dobrovolné služby. Hosté z Piotrkowského vojvodství, zástupci zelovských administrativních orgánů si horlivě do svých služebních notýsků zapisovali všechny výpovědi k této otázce. Doufáme, že nezůstanou jen na papíře ... Pokud jde o požárníky, můžeme být klidní. Oni vždy dodržují slovo.

MARIAN KAŠKIEWICZ

jakých filmoch ako Charlie Chan, diváci zabávajú na nás úkor. Ako mohol takto pokrokový umelec, liberálny a živčivý Ázijcom, ako Ustinov, prijať túto úlohu?" Peter Ustinov, ktorý je ostatne spolu francúz a spolu Rus, bol veľmi prekvapený týmto neočakávaným útokom: „Ani film, ani detektívka, nezosmiešňujú Číjanov, naopak, Charlie Chan je inteligentný, plný pôvabu a má stále úspechy. Na snímke: Peter Ustinov ako Charlie Chan v San Franciscu.

šiel a arcibiskup Rio požadal, aby prsteň odovzdali do diecézneho múzea, ako unikátnu pamiatku. Ale farníci začali protestovať a nechcú odovzdať prsteň. Spor, stále prudší — trvá.

PRINCEZNÁ ANNA a jej manžel Mark Phillips vzali svojho dvojročného synčeka Petra na jazdecké preteky vo Wilshire v

júnom Anglicku. Pretekov sa mal zúčastniť aj Mark Phillips, inací výborný jazzdec. Pretekári vystupujú v klasických jazdeckých úboroch, teda vo fraku, bielech nohavicach a cylindri. Už sa blížil start, keď malý Peter chytí otcov cylindér a utekal s ním medzi autá na parkovisku. Otec, mama princezná a ujo Eduard — najmladší syn královnej Alžbeta začali naháňať malého utěcencu. Podarilo sa im chytí malého vo chvíli, keď chcel práve hodit krásny, lesklý, hodvábny cylinder do kaluže.

Na snímke: figiar Peter.

JE ČLOVEK, MÔŽE BYŤ PRÍPAD. Režisér Zygmunt Foltyński z lodžského denníka Glos Robotniczy sa nesmierne prekvapil, keď dostal list z Lodenice Parížskej komunity v Gdyni, v ktorom ho vyzvali k okamžitému vráteniu pracovného obleku a náradia. Onedlho potom nadišiel list od Občianskeho zboru pre trestnú činnosť z Pabianic (kde red. Foltyński býva), ktorému tento prípad zveril zase Občiansky zbor pre trestnú činnosť z Gdyne: „obžalovaný“ v opilom stave navyčíval v bare na Komandorské ulici č. 55 v Gdyni. Pokial ide o prvú záležitosť, lode-

nica sa po listovom objasnení ospravednila red. Foltyńskemu a vysvetlila, že adresu obdržala prostredníctvom Ústrednej adresnej kancelárie vo Varšave, kam sa opäť obracia — s podrobnejšími osobnými údajmi, aby našla svojho byvalého pracovníka, Zygmunta Foltyńskiego. Horšie bolo s Občianskym zborom pre trestnú činnosť v Pabianiciach. Tam úradníčka nechce počúť žiadne vysvetlenia. Je Zygmund Foltyński? Je. To stačí. A pri pokuse o vysvetlenie úradníčka stríka k podpisu tlačivo: obžalovaný sa nepriznáva k činu... Úradníčka nie je schopná pochopiť, že kdesi v Gdyni býva a strieda bydlisko človek s takým istým menom a priezviskom ako red. Zygmunt Foltyński z Lodže. Nechce to prijať na vedomie, aj keď sa osobne údaje obžalovacího Foltyńskiego lišia trebars vekom (rozdíl 25 rokov).

stáva sa
aj takto...

SPOR O PÁPEŽSKÝ PRSTEŇ. Príčinou sporu v brazílskej cirkvi sa stal pápežský prsteň. Ján Pavol II. počas pobytu v Rio de Janeiro daroval ho farárovi istej veľmi chudobnej farnosti v meste. Pápež odi-

PRACOVNE NA PORADE V JABLONKE

21. decembra m.r. sa konala v Jablonke pracovná porada popredných aktivistov Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku.

Učastníci porady si vypočuli správu predsedu ÚV KSCaS o postupe realizácie návrhov prihlásených na 2. pléne v Jurgove, s ktorou oboznámil prítomných D. Surma. Krajania prijali správu s uspokojením a vyslovili sa za konečnú realizáciu všetkých návrhov. V súvislosti s tým, že niektoré návrhy sa má tlmočiť v CV FNJ, na porade rozšírili delegáciu do predsedu CV FNJ o krajanov Eugena Kotta a Františka Kurnátu. Zároveň zvolili delegáciu v zložení: Augustin Andrašák, Eugen Kott a František Kurnát, ktorá bude rokovať o realizácii návrhov s vojvodskými orgánmi v Novom Sazci.

V súlade s uznesením plenárneho zasadania ÚV v Jurgove učastníci pracovnej porady prihlásili kandidátov do odborárskej komisie pri obvodnom výbere na Spiši, krajanov: Jozefa Adamca z Kacviny, Alojza Galuša a Silvestra Moža z Krempach, Františka Soltýsa z Novej Belej a Andreja Vojtasa z Jurgova. Odborársku komisiu pri obvednom výbere na Orave navrhovali prítomní rozšíriť o krajanov Eugena Kotta z Dolnej Zubrice a Františka Svetláku z Malej Lipnice. Za predsedov odborárskych komisií pri obvodných výboroch na Orave a Spiši navrhli krajanov E. Kotta a A. Galuša.

V súlade s požiadavkou oživenia našej organizácie a zápojenia do práce všetkých jej členov učastníci porady prihlásili kandidatúry krajanov do komisie pre otázky žien v tomto zložení: Mária Gribáčová, Mária Chovancová, Mária Klaková, Ludmila Majerčáková, Margita Molitorcová, Viktória Smrečáková a Mária Šoltýsová.

Na pracovnej porade krajania uznali, že všetky kultúrne podujatia, teda aj prehliadky súborov, ktoré sa neuskutočnili v roku 1980, treba zaradiť do plánu práce Spoločnosti na rok 1981. Zároveň treba dať zaradiť všetky návrhy prihlásené na 2. plenárnom zasadení v Jurgove.

Z ohľadu na závažnosť problému vyučovania slovenského jazyka na základných školách na Spiši a Orave, prítomní aktivisti sa vyslovili za povinné vyučovanie tohto jazyka na všetkých základných školách. Je to zložitá otázka, nakoľko vo všetkých školách máme slovenskú a poľskú mládež. Preziskanie presných informácií o stave tohto vyučovania, v obvodoch sa budú konáť schôdze s predsedmi miestnych skupín.

DOMINIK SURMA

11. januára t.r. sa konalo v Jablonke stretnutie obvodných predsedov Františka Kurnáta a Alojza Šperláka s krajanmi Augustinom Andrašákom, Eugenom Bandýkom a Eugenom Kottom. Na stretnutí rokovali o zabezpečení uznesení týkajúcich sa vyučovania slovenského jazyka na Spiši a Orave a o príprave obvodných schôdzí na Orave a Spiši, ktorá sa uskutočnila 25. januára t.r. v Jablonke a Čiernej Hore — redakcia.

ZELOV

Naše krajské děti i my, zelovští krajané, konečně máme hodiny čeština! V této věci nás nejdříve navštívili tajemník velvyslanectví ČSSR a ředitel Československého kulturního a informačního střediska ve Varšavě Miloslav Horych a paní Jarmila Lewandowská. Na pracovní poradě dne 9. prosince v naší klubovně jsme se dohodli, že hodiny čeština budou vždy první středu každého měsíce v 15 hod. pro děti a v 17 hod. pro dospělé.

Konečně přišla toužebná očekávaná první středa ledna, 7. 1981, a první lekcie čeština. Naše paní učitelka Marta Sojková, která dojíždí z Varšavy, je výbornou pedagožkou. Všichni jsme ji naslouchali nejenom pozorně a se zájemem, ale i s radostí. Bylo to pro nás nevšední odpoledne, plné nových dojmů. Už se těšíme na první únorovou středu!

Máme velkou radost ze skutečnosti, že po toliku letech se v Zelově vyučuje čeština. Všem pilným záčkům a žákům přejeme hodně úspěchů. Redakce

Svátky jste již za námi a vzpomínky na vánoční zábavu a veselého silvestra v naší klubovně pomalu blednou, ačkoliv jsme se bavili až do rána během a bylo nás zhruba sedmdesát.

Nový rok v opravené klubovně jsme zahájili novou prací. Poprvé, je jí dost, ale jistě ji postupně zvládnete. Vždyť celý rok je před námi!

Protože je to můj první letošní příspěvek do našeho krajského časopisu, přejí celému redakčnímu kolektivu a všem čtenářům klidné dny v roce 1981.

V prosinci minulého roku se uskutečnila schůze ZO KSCaS v Zelově. Hlavním tématem bylo vyhodnocení kulturní činnosti v klubovně, její oprava a také schválení plánu na rok 1981.

Schůze se zúčastnilo 35 krajanů a lze říci, že to byla schůze ryze pracovní. Výbor předložil zevrubnou analýzu dosavadní činnosti, z níž vyplývá, že velkými úspěchy na poli kultury nelze se chlubit. Schůzi předsedal tajemník OV Zenon Jersák, který podal zprávu o práci klubovny a její opravě. Snažil se nalézt vysvětlení pro menší zájem krajanů o kulturní práci klubovny. Potěšitelným jevem je naděje na rozvoj další spolupráce s Československým kulturním a informačním střediskem ve Varšavě. Předložil návrh plánu práce na rok 1981. Bylo rozhodnuto, že výbor OV KSCaS v Zelově rozpracuje tento návrh a upřesní jednotlivé body.

Na závěr pěvecký sbor zapíval několik písni ze svého repertoáru.

PEPA POZORNÝ

Dne 3. prosince 1980 zasedala Národní rada Zelova a umístěných obcí. Kromě 35 členů (z 50) se zasedání zúčastnili: člen KV PSDS v Piotrkowě Trybunalském Jan Słomkowski, nám. Piotrkowského vojevody Władysław Wałach a z vojvodského úřadu řed. Władysław Wojtasik a Stanisław Wagaś.

Zasedání zahájil předseda NR Józef Tosik. Podle pracovního pořádku byl přijat zápis z předcházejícího zasedání a za zemřelého člena NR Karola Kupce povolán Henryk Nawrocki, doručovaný ze Zelova.

Odvolání náčelníka Zelova a umístěných obcí Stanisława Baranowského referoval W. Wałach. Oznámil, že St. Baranowski plní nyní funkci nám. ředitel zemědělského a zásobovacího oddělení VÚ. Do funkce náčelníka Zelova a umístěných obcí navrhl od 3.12. 1980 vedoucího oddělení komunálních služeb Edmundu Barasińského s uvedením jeho dosavadních prac. úspěchů na úsku NR a společenské činnosti.

Ředitel místního Družstva zemědělských kroužků Marek Skalecki informoval o službách poskytovaných zemědělcům a o rozvíjení samosprávy. Jeho zpráva byla přijata kladně.

V diskusi řada členů hovořila o aktuálních otázkách: vydelení prodejny alkohol. nápojů, harcerské stanici na Partykach, kontrolovaném prodeji hnojiv, práci bytové komise, pořádku v ulicích a dalších problémach města a umístěných obcí.

* * *

Dne 15. prosince 1980 se uskutečnila mimoriadná valná schůze členů Výrobního text. družstva „19 Styčnia“ z Maurycowa. Kromě členů se schůze zúčastnili: první tajemník MV PSDS Józef Tosik, náčelník Zelova a umístěných obcí Edmund Barasiński, zástupci ústředí z Varšavy — p. Zbychová a p. Rębosz a také vedení družstva.

Pracovní pořádek a protokol z předcházející valné schůze byly jednohlasně přijaty.

V informaci výboru družstva o aktuální společenské a hospodářské situaci družstva bylo podáno, že v XI. měsíci byl plán splněn v 93,8 proc.

Ve shodě s prac. pořádkem byla zvolena nová dvanáctilenná rada družstva. Jedním z jejich členů je předseda výboru odd. KSCaS v Zelově Jan Nowak.

WACŁAW LUŚCIŃSKI

JABLONKA

Z iniciatívy Obvodného výboru KSCaS na Orave konala sa 28. decembra m.in. roku v Jablonke prehliadka folklórnych súborov Spoločnosti, ktorej sa zúčastnil súbor MS KSCaS z Malej Lipnice, kapela MS z Privarovky a Kičor a deťský súbor z Dolnej Zubrice. Všetky skupiny zaradili do svojich programov aj niektoré staré kolednícke prvky a vinšovačky.

Súbor z MS z Malej Lipnice pod vedením Viktória Smrečákové predvedol staré koledy a novoročné vinšovačky. Súbor pozostávajúci z mladých, pôvabných dievčat, vystupoval v krásnych oravských krojoch a velmi sa páčil obecenstvu. Z tohto súboru si po zornosť zaslúži aj hudobná kapela Kočobrovcov. Za zmienku stojí tak tiež koleda zložená Františkom Živilom, ktorá sršala vtipom a svojim satirickým stvárením narážala na nedostatky v práci niektorých orgánov.

V sprievode harmoniky predvedli svoje koledy malí ochotníci z Dolnej Zubrice. Zasa krajan Eugen Kott vyzročil zaujímavý príbeh o zbojníkovi Bialoňovi z Kičor. Hodno poznámenia, že súbor z Dolnej Zubrice bol hudobne veľmi dobré zladený.

Mladá kapela MS z Kičor predvedla niekolko koled svojich dedov. Veľmi sa páčil obecenstvu mladý primáš Roman Pakos. Krásne spieval zasa Vladislav Antalík. V tejto súvislosti treba pochváliť hudobné učinkovanie mládeže z Kičor na typických oravských nástrojoch, akými sú husle a basy.

Najmladším divákom sa najviac páčili jasičky Vengrínovec z MS v Privarovke. Učinkujúci predvedli vtipné a pekné scenky zo života, ktoré sa striedali s ľudovými spievankami. Celé vystúpenie dotvárala ľudová kapela pod vedením Eugena Bandýka.

Po vystúpeniach sa rozprádila spoločná zábava za účasti všetkých súborov a prítomných krajanov. Zároveň naši krajania, aktivisti a vedúci súborov a ľudových kapiel si mohli na horúco vymeniť pracovné skúsenosti.

Je len veľka škoda, že sa prehliadky nezúčastnili súbory Spoločnosti z Podvylka, Harkabuza a Oravky. Napriek tomu si toto podujatie Obvodného výboru KSCaS na Orave zasluhuje veľké uznanie.

LUDWIK MŁYNARCZYK

Chcel by som sa aspoň stručne vrátiť k prehliadke folklórnych súborov našej Spoločnosti na Orave, ktorá sa konala na záver roka v Jablonke. Musím poznamenať, že toto podujatie vzbudilo veľký záujem nielen miestnych obyvateľov, ale aj celého okolia. Totiž prišla sa naň pozriť starší a mladší krajania z Malej Lipnice, Kičor, Velkej Lipnice, Dolnej Zubrice, Chyžného a z ďalších obcí. V porote boli o.i. krajania Jozef Karnafel a Anton Spryka, ďalej Franciszek Pindziak zo Zvázu mládeže a ďalší.

Prehliadky sa zúčastnil richtár z Jablonky Eugen Andrasia z manželkou, ktorý veľmi pomohol predsedovi oravského obvodu KSCaS kr. Alojzovi Sperlákovovi pri organizácii podujatia. Medzi ľudí, ktorí nemu sa prehliadka konala v sále hasičského domu. Z UV KSCaS prišiel tajomník kr. Augustin Andrašák s manželkou. Lutovali sme, že prehliadky sa nezúčastnila kapela

z Harkabuza, hoci jej vedúci kr. František Harkabuz prihľásil jej účasť podobne, ako aj krajania z Podvylka.

Krajania vyjadrovali tiež polutovanie, že sa prehliadky nezúčastnili ani pozvaní oficiálni hostia.

Na záver si všetci vypili kávu a ešte aj na ceste domov sa spievali slovenské piesne.

EUGEN KOTT

VYSNÉ LAPSE

Otzáka dokončenia opravy klubovne Miestnej skupiny KSCaS v Vyšných Lapšoch patrí naposledy k častým tématam krajských sciadií a vzbudzuje živý záujem všetkých členov našej Spoločnosti. Ani nie div, veď stavba sa tiahne už šesť rok a na dôvažok značne obmedzuje investičné prostriedky pre ostatné miestne skupiny. Preto aj je plne pochopiteľná nedôčkovosť krajanov, ktorí netreplivo čakajú na moment slávostného otvorenia tejto klubovne.

Naposledy MS vo Vyšných Lapšoch ustálila program posledných prác na prizemí, ktoré ešte treba vykonať, aby tento kultúrny stánok bolo možné odovzdať do prevádzky. Vzhľadom na celokrajanský záujem uvádzame hlavné body tohto programu. Tak teda najprv mali v klubovni inštalovať nástenné lampy, lustre a pec. Zároveň elektráreň mala uskutočniť príjem inštalačných prác, na čo miestna skupina čakala niekoľko mesiacov. V ďalšom poradí sa predvedie zabezpečiť vodovodnú inštalačiu sklenou vatu, zhovit zábradlia a omietnuť steny po inštalačných práach v pivničach, umyvárnach a toaletách. V marci majú urobiť terazzové schodiste, namontovať zábradlia, vyhlobovať, impregnovať a nalakovať dĺžky. Napokon v apríli plánujú dokončiť malovanie a lakovanie, postaviť vonkajšie schody a zábradlie, vyhotoviť na ľuboše vyzrezávaný stropný trám, odvodiť okolie budovy, vykopať a vybetónovať usadzovaciu nádrž. Dovtedy majú zároveň zaobstať a postaviť akumulačné pece alebo kachle.

Tak teda na začiatku mája sa predvedia slávnostné a tak dlho očakávané otvorenie prízemia vyšnolapšanskej klubovne. Aby sa tento termín opäť nepretiahol, je nevyhnutné, aby sa aspoň teraz do posledných prác zapojili všetci vyšnolapšanski krajania. Nemožno predsa opravu predĺžovať do nekonečna. Klubovňa bude predsa slúžiť všetkým, celej obci. Teda každému malo by záležať na tom, aby čo najskôr začala plniť svoje poslanie.

Práce je ešte hodne, yed' okrem prízemia treba ešte dokončiť poschodie, kde sa bude nachádzať čítareň. Podľa predbežného programu v prvom polroku má byť táto časť hotová, aspoň v surovom stave. Potom budú pokračovať dokončovacie práce a vybavovanie klubovne, aby sa na záver roka mohol v tomto stánku naplniť rozprádiť kultúrny a organizačný život vyšnolapšanských krajanov. Dúfajme že tentoraz Vyšnolapšania nesklamú a stanovený termín opravy dodržia, hoci — ako vieme — mnogo vecí nezávisí len od nich.

J.S.

KRAJANSKÉ PROBLÉMY V MIKOLOVE

Koncom minulého roka sa konalo stretnutie členov výboru Miestnej skupiny KSCaS v Mikolówe. Stretnutie sa uskutočnilo u predsedu MS, krajanu Stefana Adamčíka a zúčastnili sa ho: podpredseda MS Bronislav Knapčík, pokladníčka M. Adamčíková, predseda revíznej komisie F. Šeliga a člen RK K. Knapčík. Na stretnutí sa malo vyriešiť niekoľko súrnych záležitostí využívajúcich z dvojročnej pôsobnosti.

Doteraz sa krajania stretali v súkromnom byte predsedu kr. J. Sikorského v Katovic, ktorý je však už dlhšiu dobu nemočný. Krajan J. Sikorski, ktorý už dôvno zdôrazňoval nutnosť založenia miestnej skupiny, a z ktorého podnetu bola táto MS založená, nemôže v súčasnosti pre svoj zdravotný stav naďalej sprístupňovať svoj byt pre organizačné účely. Jeho snahy organizovať krajanskú schôdzku v inej

miestnosti v centre Katovic sa pre objektívne prekážky nevydarili. Preto sa naša schôdza konala v Mikołowie.

Na stretnutí krajania prediskutovali mnohé problémy a o.i. rozhodli, že sa sídeľo výboru MS prestahuje do bytu predsedu na adresu: Štefan Adamčík, 43-190 Mikołow, Os. Grunwaldzkie 4B/23. Výbor spracoval aj rozpočet miestnej skupiny a odosielal ho na Ústredny výbor. Okrem toho boli prediskutované otázky spojené so zaistením predplácania Života, aby nás časopis mala každá krajanská rodina na Slezsku. Všetci členovia MS obdržali kalendár Života na rok 1981 a počet predplatiteľov dosiahne 50. Členské príspevky za rok 1980 zaplatili všetci krajania. Výbor MS spolu s revíznou komisiou konštatovali, že na zorganizovanie, vybavanie a vedenie klubovne na Slezsku je potrebných 132 000 zł.

Miestna skupina KSCAS na Slezsku žije už svojim krajanským životom, ale má aj svoje potreby. Krajania konštatovali, že doterajší stav je nevystačujúci. Bolo by tiež veľmi dobre, keby sa plánované krajanské stretnutie v Katoviciach mohlo uskutočniť ešte v prvom štvrtom. Na tomto stretnutí sa má prediskutovať otázky starších krajanov, ako aj krajanskej mládeže; 30% členov MS sú mladí ludia, ktorí by chceli založiť hudobnú skupinu.

BRONISLAV KNAPCIK

Miestna skupina KSCAS v Mikołowie má 30 členov. Jej požiadavky adresuje na Ústredný výbor a želáme, aby predovšetkým dostali miestnosť — REDAKCIA.

NOVÁ BELA

V posledný deň starého roka 1980 sa konala v Novej Belej silvestrovská tanečná zábava, ktorú usporiadali členovia rodičovského združenia zo základnej školy so slovenským vyučovacím jazykom za spolupráce s výborom MS KSCAS. Na zábavu pozvali našich starších krajanov a krajanky. Kancu a dobrej nálade vyhrala novobelšká kapela pod vedením Jozefa Mirga. Keďže zábava bola pre starších krajanov, preto aj hudba vyhrala tradičné valčíky a čardáše. No ani krajania, nezostali pozadu. Spestrili ju najmä krajanky krásnymi slovenskými pesničkami a tradičnými ľudovými spievankami, ktorým nebolo konca kraja. Dlhé roky som už strávila pri husliach ako muzikant, no doteraz som nepočula také krásne slovenské spievanky, ktoré spievali s tolkým citom a radostou novobelšké krajanky. Bol to naozaj krásny večer. Dobrú zábavu a vynikajúcu náladu silvestrovského večera nemohli prerušiť ani občasne poruchy v dodávkach elektriny a tak zábava trvala do bieleho rana.

* * *

Zivot už priniesol mnoho príspevkov o minulosti Novej Belej. Ja by som sa však, ako obyvateľ tejto dediny, chcel vrátiť ešte k jednej veci, ktorá ma veľmi zaujíma. Týka sa nášho chotára smerom k Čisovej skale. Totiž ako rozprávajú starí občania, na tomto mieste bola pred ok. 750 rokmi dedina, ktorá sa nazývala Burek. Bol v nej aj kostol, čo je zaznamenané i v starej kronike. Táto dedina sa svojho času zapadla a zmizla z povrchu zemského. Dodnes sa však asi nič neurobilo, aby sa zistilo pravdu. Jedno je však zaujímavé. Keď sa po tomto mieste ide napr. vozom, ozýva sa dunenie, čo by malo znamenať, že je tam prázdro.

* * *

Zivot Novobelanov neboli ľahký. Žili len z gazdovstiev, z toho, čo sa im na poli urodiло. Preto mnohi museli ďaleko chodiť za prácou, aby si zarobili na žibobytie. Neraz šli až k Pešti, ba aj ďalej — najčastejšie peši.

Volakedy mládež u nás nemala skoro žiadne možnosti pre kultúrnu a spoločenskú pôsobnosť. Jediným rozptýlením po ľažkej práci bolo, keď sa schádzali po domoch napr. pri páračkách a zabavili sa. Dnes, v podmienkach socialistického zriadenia, keď máme našu krajanskú organizáciu, mladí môžu pôsobiť v klubovniach, v divadelných krúžkoch, folklórnych súboroch, kapelách atď. Zároveň naša mládež študuje na stredných a vysokých školách nielen v Poľsku, ale aj na Slovensku, v Kežmarku, Poprade, Námestove, Dolnom Kubíne, Bratislave a inde.

* * *

Zivot na vidieku sa dnes badateľne zlepšil. Je však jedna vec, ktorú by v Novej Belej bolo treba súrne vyriešiť. Ide o to, že v Novej Belej neexistuje ešte materská škola, kde by ženy mohli nechávať malé deti, keď idú do práce. Myslím, že by bolo treba urobiť v obci verejnú schôdzku za účasti všetkých krajanov a rozložne podniknúť niečo v tejto veci. Našim ženám treba uľahčiť život!

JOCZEJ MIRGA

KREMPACHY

Miestna skupina Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku v Krempachoch má svoje sídlo v obecnom kultúrnom dome.

Výzdobu a vybavanie klubovne môžu závidieť Krempašanom mnohé miestne skupiny. Totiž aj keď klubovna nie je situovaná v najlepšom mieste (pod schodami hlavného vchodu), jednako samotná miestnosť a jej základné vybavanie t.j. plafón, obkladáčky, stoly, stoličky a police na knihy sú drevene a krásne vyrezávané. Hoci je to nevelká miestnosť, ale zato je príjemná a pekná. Do terajšej výzdoby veľa pracie vložili krajania a najmä kraján Ján Petrášek, ktorý vlastnoručne vykonal tento ľudový nábytok a zanechal v ňom kús svojho citu pre krásu.

Lenze hlavným nedostatom tejto klubovne je pomerne malá obývacia plocha. A keďže miestna skupina je pomerne dobre vybavená hudobnými nástrojmi, ktoré sú toho času tu skladované, tento priestor sa ešte väčšimi zužuje, a vôbec ľažko je o akýkoľvek pohyb. O tom, že v týchto podmienkach nie je možné rozložiť hudobné nástroje a pravidelne nacvičovať, netreba hadám hovoriť. V tejto súvislosti je nevyhnutné získanie nového skladovacieho priestoru.

Existuje ešte druhá možnosť, ktorá by bolo zároveň východiskom z tejto osemstnej situácie a ktorá by umožnila miestnej skupine naplniť pôsobnosť. Krempašania viedia túto príležitosť v premiestnení klubovne do miestnosti, ktorá doteraz plní úlohu tzv. regionálnej miestnosti. Táto miestnosť — múzeum ľudovej tvorby — nie je využívaná v plnej mieri, prevažne je zatvorená. Celé jej vybavanie by sa mohlo preniesť do terajšej klubovne, ktorej výzdoba by harmonicky korespondovala aj s jej poslaniem a úlohou. Takoto výmenou získala by nie len miestna skupina, ale taktiež kultúrny dom. Preto výbor miestnej skupiny počíta s pochopením vedenia kultúrneho domu a vedenia miestnych orgánov.

Všetkým tým, ktorí nebudú mať po rozumenie pre túto požiadavku miestnej skupiny, nebude hadam od veci pripomenúť, že s iniciatívou výstavby obecného kultúrneho domu v Krempachoch vysli naši krajania. Clenovia miestnej skupiny nechýbali ani pri výstavbe toho verejného objektu, vložili doňho veľa práce a úsilia. Treba sa domnievať, že aj miestne orgány a vedenie kultúrneho domu budú mať tieto fakty na zreteľi pri posudzovaní tejto otázky.

DOMINIK SURMA

DOLNÁ ZUBRICA

Vianoce sú už sice za nami, ale začiatkom januára sme dostali do reakcie zaujímavý príspevok od kr. Eugena Kotta, ktorý popisuje zvyky spojené s vianočnými sviatkami na Orave a najmä v Dolnej Zubrici. Sme presvedčení, že tento článok, aj keď je tematicky oneskorený, bude zaujímať našich čitateľov.

Od sv. Lucie (13.12.) do Vianoc sa veľmi starostlivo pozorovalo počasie. Totiž každý deň by mal predpovedať počasie na jeden mesiac budúceho roka, a vlastne na prvú polovicu mesiaca. Prvý sviatok vianočný má vraj predpovedať počasie na celý rok. Zase dni od sv. Štefana do Troch králov predpovedajú počasie na druhú polovicu mesiaca budúceho roka.

S dňom sv. Lucie sa volakedy spájali aj iné veštiny. Ženy odkrojovali zo zemiakov tri kúsky s očkami: jeden ráno, druhý napoludnie a tretí večer. Všetky tri kúsky položili v izbe na poličku a pozorovali ich rozvoj do Via-

noc. Podľa toho, ktorý kúsok sa najlepšie rozvíjal, malo sa sadit zemiaky. Keď to bol kúsok odkrojený ráno, to znamenalo, že skoré zemiaky majú byť pekné atď.

Zasa iní rolníci v deň sv. Lucie odrezávali halúzky z čerešne alebo slivky, dávali ich do flaše v izbe nedaleko pece, aby teplota bola podobná ako na jar a sledovali ich od Lucie do Troch králov. Keď halúzka v tom čase plne zakvitla, malo to znamenať, že bude skorá jar a dobrý rok.

13. decembra sa tiež robilo gulôčky zo snehu rovnakých rozmerov. Bolo ich dvanásť a každá označovala jeden mesiac. Potom ich položili v kuchyni na podobložnícu a pozorovali do Troch králov, ako sa topili. Keď sa niektorá gulôčka úplne roztopila, malo to znamenať, že v danom mesiaci bude veľa prás.

Na Štedrý deň bol pôst. Gazdiné obyčajne varili zemiaky a podávali k nim kapustnicu so sladkým mliekom a rezabarkovaným sýpcom vajcom. To sa malo jest ráno a na obed, ale nie do sýtosti. Po celý deň mal byť v dome pekôj a poslušnosť. Deti nesmeli plakať a starší sa hašteriť, lebo na budúci rok mali byť v takomto dome hádky a pláč...

V tento deň muselo byť v dome a na gázovstve všetko dokonale pripravené, to znamená, že maštale boli vzorne upratané, krmivá pre dobytok nachystané na celé sviatky. Muži mali byť oholení a všetci doma vykúpaní — cez sviatky sa totiž nesmelo rozliat voda na dlážku, lebo kto tak urobil, mal celý rok plakať.

Pred večerou doniesli do izby seno a kládli ho pod stolom, na ktorom sa večeralo. Niektorí ľudia celú izbu vystielali senom na pamiatku, že Ježiško sa narodil na seni.

Vianočný stromček sa ozdobovalo pred večerou. Vtedy bola celá rodina v izbe a spievalo sa koledy. Jedlo pripravovala matka. Najskôr primiesla na stôl všetky druhy zrna, aké sa u nás pestovalo, ovocie a celý bochník chleba. Jedlo nesmelo vypadnúť z rúk na zem, lebo také niečo znamenalo, že v dome do roka niekoľko umrie. Večera bola pôstna a najčastejšie sa jedávalo: varené halušky so slivkami, kapustu, podľa možnosti včeli med. Keď už bol všetko pripravené, celá rodina sa kolenačky nahlas modlila. Potom všetci sli do maštale dať dobytku sena, zároveň vzali zo stola do prstov zrna, rozhodili po dvore a pozývali všetky vtáky k obedu.

Potom už celá rodina sadala k stolu. Otec bral zo stola chlieb, prežehnal ho, odkrojil kus, vyzrel z neho vnútornú časť a vložil na to miesto kúsok obliatky, pár zrniek zrna vysypaného na stôle a strúčik cesnaku. Na to všetko naložil vykrojenú striedku a položil k bochníku ležiacemu na zrne, ktoré bolo samozrejme prikryté bielym obrusom. Kým otec krájal chlieb, matka pozorne sledovala na stene tienie sedliacich. Keďže totiž niekto chyboval, do roka mal vraj umrieť niekoľko z rodiny. Otec lámal a delil obliatku medzi všetkých členov rodiny a prijal každému štasticu, zdravie; tak isto krájal jablká a rozdával po kúsku každému. Potom dával každému celé jablko, ktoré každý krájal a delil sa s ostatnými. Robili to preto, aby ich na cestách v noci, najmä na dušičky, nevodilo (to znamená neodvádzalo zo správnej cesty). Totiž ak si vtedy blúdiali včas uvedomil, čo sa s ním deje, mal si spomenúť na tých súrodencov, s ktorými sa na Štedrý deň podelil jablkom a všetko zlo ho opustilo.

Nosledovala normálna večera, ale aj s tým boli spojené rôzne zvyky. Napríklad nesmelo sa laktami operiať o stôl, lebo by obilie polahlo na poli. Neslobodno bolo sa s nikým rozprávať. Keď už všetci zjedli, vstali a v kruhu trikrát obchádzali stôl smerom k východu srdca. Nakoniec vychádzali na dvor, zastali pri západnej stene hospodárskych stavieb a dlhšiu chvíľu načúvali, aký hlas sa im ozve. Po návrate

do izby si rozprávali, čo kto počul. Keď niekto počul spev — znamenalo to radosť v dome, pláč — všeljaké nešťastia, klopanie doskami — smrť v dome, veľký huk — vojnu. (Starší ľudia rozprávali, že práve pred prvej svetovou vojnou počuli veľký huk). Málo bolo takých, ktorí by na spiatocnej ceste sa odvážili pozrieť cez oblok do izby — mohli by vraj uvidieť, čo sa u nich stane do roka.

Nasledovalo spoločné spievanie koled a všetci sa chystali na polnočnú omšu. Keď sa mladí vracali z polnočnej, počítali laty v plote od stípa k stípu na spôsob párpapára. Ak niekomu vyšiel páp, mal sa do roka oženiť alebo vydáť.

Na prvý sviatok vianočný celá rodina šla spoločne do kostola. Z kostola sa ponáhali domov, sused pred susedom, aby v lete nezaostávali s prácou za inými. Do kostola všetci brali zo seba kúsok chleba, ktorý po návrate — skôr ako vošli do domu — rozdávali dobytku v maštali. Keď na obed, ktorý všetci jedli z jednej misky, bolo mäso, kosti sa vynášalo na záhon, aby bola hojná úroda. Nesmelo sa špárať v zuboch, lebo by vraj na poliach rastli bodliaky; neslobodno bolo lihať, lebo obilie by na poliach polahlo.

V prvý sviatok vianočný a na Nový rok sa nechodilo na návštevy, keďže to boli veľké sviatky — tento zvyk sa u nás dodržiava rodnes. V niektorých rodinách sa zachovali aj ďalšie zvyky.

Volakedy sa v období sviatkov nekonali žiadne zábavy, napríklad silvestrovské, zato mladí popreobliekani chodili s betlehemom, s hviezdom, s turom a pod. a pod oblikmi spievali koledy a rôzne žartovné pesničky.

Takéto zvyky boli volakedy na Orave.

EUGEN KOTT

VEĽKÁ LIPNICA

Kolednicke tradície na Orave siajú dosť ďaleko do minulosti. Ako uvádzajú staré kroniky, už v 18. storočí zazávali prví popreobliekaní koledníci choditi z chaluby do chalupy a želali i predpovedali lepšie časy. Zo začiatku chodili osve, prípadne vo dvojici a s jedným ľudom v ľudobojom. Postupne sa višak začali rozrástať a tvorili väčšie skupiny.

Kedysi celkom inač vyzeralo pohostenie koledníkov ako dnes a iné boli aj darčeky, ktoré zberial obyčajne niekto preoblečený za žobráka. Vo Veľkej Lipnici bolo veľmi módne „chodiť so spievankami“ v období do Nového roka. K spievajúcim skupinkám sa postupne pripájali ďalší a tak ku koncu niekoľko desiatok.

Veľmi zaujímavú skupinu koledníkov vo Veľkej Lipnici mal gazda nazývaný Kralosek, ako aj Zahora z Privarovky. Prvý chodil s kozou a všetci koledníci, ktorých si vybral, boli veľmi smiešni a veseli, preto sa ľudia na nich dodnes dobре pamätajú a spominajú ich humor a satiru. Druhý zase chodil s jasličkami a mal takéto početné skupiny koledníkov. Dnes v tradícii hodenia s jasličkami pokračujú krajania Vengriovci na čele s Varešiakom, ktorého nazývajú Siarka. Je to už starší a veľmi vtipný ľovek, vždy plný humoru. Napokon Vojtyčkovci z Kičor chodievali vo vianočnom období s jelejom.

Zdalo sa, že kolednicke tradície zmiznú. Vedľa kohože dnes bude chodiť kolegovat a prosiť o dary? Pre niektorých to bolo dokonca pohoršujúce, ubližovalo na cti. V poslednom období na kolednicke tradície nadvážajú niektoré súbory na Orave, ako trebars Herodki z Kičor a Privarovky, Orava E. Miku z Veľkej Lipnice a Rombajn z Chyžného.

LUDWIK MŁYNARCZYK

MILÍ ČITATELIA!

Dostali sme na záver roka mnoho listov od krajanov z Oravy a Spiša, ktorí nás informovali o získavaní

VZORY VIDIECKEJ SAMOSPRÁVY

Neskoro, lebo až v decembri m.r. sa začala organizačne vyvíjať obnova samosprávy na vidieku. Ale predsa už niekoľko rokov sme pozorovali stále rastúcu vlnu protestov proti počinom administratívny pochovať ideu vidieckej samosprávy. Uznáva sa, že stalo sa to v momente zlúčenia rolnických krúžkov do Družstiev rolnických krúžkov (SKR), ktorých byrokratická forma a iné nedostatky znemožnili rolníkom vplyvať na rozvoj vidieka. Čudný a trápy je fakt, že po 120 rokoch existencie vidieckej samosprávy treba od základov rozvíjať jej plodné idey. Takto je však skutočnosť. V jej rámci sa rodia koncepte, ktorých korene vystavajú tentokrát priamo z vidieka, od masových výrobcov potravín, akými sú súkromne hospodáriací rolníci.

Rolnicke krúžky sa pripravujú na VII. celoštátny zjazd krúžkov a polnohospodárskych organizácií, ktorý sa má konáť v marci 1981. Podľa želania rolníkov má vzniknúť samostatná rolnická organizácia, nezávislá od administratívnych orgánov, v ktorej samospráva nebude prázdnym slovom, ale bude mať skutočný vplyv na polnohospodárske otázky. V diskusiah sa zdôrazňuje najmä nutnosť zásobenia vidieka výrobňami prostriedkami. Túto otázkou predložili vo svojich postulátoch tak tiež štrajkujúci robotníci, ktorí asi najlepšie chápajú, že výzvy a zvlášť v terajšej dobe nemožno vyrábať materiálne statky bez týchto prostriedkov. Vidiek je cítelne nedoinvestovaný. Ne treba uvádzat čísla, ktoré stratili vie-

ryhodnosť, lebo sa nimi nadmieru žonglovalo, stačí sa pozrieť na potreby každého gazdovstvá. Polnohospodárske stroje, hnojivá, prostriedky na ochranu rastlín, uhlie a základné polnohospodárske náradie — patria k prvým potrebám vidieka. Ďalej sú tu služby polnohospodárstvu, ako aj jeho obsluha rôznymi inštitúciami, ktoré existujú pre realizáciu týchto úloh. To všetko vzbudzuje zdôvodnený nepokoj a nastoluje otázkou: či rolník bez podstatného, badateľného zlepšenia bude môcť splniť svoju úlohu živiteľa spoločnosti? O tom sa práve diskutuje medzi rolníkmi. Ide o vplyv, aký rolníci budú mať prostredníctvom svojich organizácií na zmenu plánov v oblasti zásobovania vidieka všetkým, čo je nevyhnutné pre zvyšovanie produkcie.

Decembrové zasadnutie Hlavnej rady Ústredného zväzu rolnických krúžkov sa pokúšalo dať odpoveď na tie-to problémy, ktoré trápiat polnohospodárskych výrobcov. Prejavilo dobrú vôľu, ale okrem toho, že Fond rozvoja polnohospodárstva sa opäť vráti k dispozícii rolnických krúžkov, iné dôleži-

té otázky, ktoré sme už spomínaли, zahrali do správnej rezolúcie, ktorá však nesprešuje práva a úlohy samosprávy. Treba dúfať, že tieto otázky budú obsiahnuté v pripravovanom návrhu sejmového zákona o vidieckej samospráve a predovšetkým v hospodárskej reforme a ekonomickej praxi najbližších rokov. Iba na základe takýchto reálnej vidiecka samospráva bude moč v novej štruktúre dobre hospodáriť ako spoločenská odborová organizácia polského vidieka.

Z krátkeho prehľadu situácie vidieckej samosprávy — ako sa črtala koncom minulého roku — vyplýva, že sú zhodné tendencie rolnických výrobcov vytvoriť solídný základ pre rozvoj polnohospodárskej výroby na súkromných gazdovstvách. Táto otázka nie je ľahká pre celú spoločnosť, ktorá pociťuje badateľné nedostatky na trhu a preto pozorne sleduje proces obnovy samosprávnosti a nezávislosti spoločenských organizácií na vidieku, keďže vidieka v tejto obnove impulz pre zlepšenie celého nášho hospodárstva.

MB

Človek a príroda

Po 29 dňoch februára z minulého roku, tohoročný február má opäť 28 dní. Tento jeden deň naviac vďačí svoje miesto v kalendári rímskemu imperátorovi Juliuvi Caesarovi a alexandrijskému astronómovi Sósigenésovi. Práve naňho sa obrátil Caesar s príkazom, aby zreformoval vtedajší kalendár plný chaosu v počítaní času, ktorý sa na ďôvažok rozehádzal s astronomickými javmi.

Sósigenés splnil svoju úlohu takým spôsobom, že určil počet dní v jednotlivých mesiacoch (taký istý, aký máme teraz) a každý štvrtý rok urobil dlhší o jeden deň, čiže rok mal nie 365, ale 366 dní, čo sa dosť dobre zhodovalo s dĺžkou obratníkového roku. Tento jeden dodatočný deň je práve 29. február. Rok, ktorý mal 366 dní, nazval Sósigenés „priestupný“.

Tento kalendár, nazvaný juliánsky, bol zavedený v roku 46 pred našim letopočtom a skoro bez žiadnych reforiem pretrval Imperium Romanum a vošiel do obdobia kresťanskej Európy, až kým nezaviedli nový kalendár dňa 15. októbra 1582, nazvaný gregoriánsky, ktorý platí podnes.

V kalendári zostavenom aleksandrijským vedcom sa naďalej počítalo roky od založenia Ríma v roku 753 p.n.l. Romulusom a Remom — legendárnymi bližencami, ktorí sa zachránili z vln Tibera a boli odchovaní vlní-

cou. Podľa vykopávok Rím existoval prinajmenšom dvesto rokov skôr. Presne pred stodesimalimi rokmi — 20. januára 1871 — sa Rím stal hlavným mestom zjednoteného Talianskeho kráľovstva a od apríla 1946 je hlavným mestom Talianskej republiky.

Podľa meteorologického kalendára zimné obdobie trvá v našej zemepisnej šírke od 1. decembra do konca februára. Astronómovia počítajú zimné obdobie od 22. decembra do jarného slnovenrata t.j. zrovnania dňa s nocou 20. marca, čo je zároveň začiatkom jari. Od dávnych čias sa tento deň topilo vo vode Morenu, symbol odchodu zimy.

Avšak zo skúsenosti zjeme, že ani prvý, ani druhý termín sa nezhoduje so skutočným obdobím trvania a konca zimy. Február je zasa mesiac s veľkým rozpätím teploty; najčastejšie sa veľmi mrázivé dni striedajú s miernymi a dokonca teplými. Preto je neobvykle ľahko predpovedať februárové počasie. Je to zároveň najsuchší mesiac v roku, hoci sú aj výnimky.

Z pozorovaní vyplýva, že z desiatich februárov sú štyri mrázivé. Avšak zriedkavo nasledujú za sebou. Zato častejšie nasledujú za sebou mierne februáre. Taký bol napr. vlaňajší február, teplejší ako december a január, skoro predjarný, najmä v centrálnom a južnom Poľsku. Teploty neboli príliš nízke, občas snežilo, dokonca husto,

ale sneh sa rýchle topil a tvoril blatišté kaluže. Iba mrznúci dážď a hmly, ktoré obmedzovali viditeľnosť, spôsobovali veľké starosti na cestách. Tuhá zima bola len vysoko v horách.

Počasie u nás podmieňujú masy vzduchu prúdiace zo západu. Keď vzduch prúdi z východu, čo nie je príliš časte, máme vtedy veľmi mrázivú zimu, po ktorej by malo nasledovať horúce leto.

Priemerná mesačná teplota vo februári dosahuje: vo Varšave -2°C , v Krakove -1°C a v Zakopanom $-4,1^{\circ}\text{C}$. Vo februári býva najteplejšie v Štetine, ktorý má priemernu teplotu $-0,1^{\circ}\text{C}$. Táto teplota značne klesá, keď máme t.z.v. zimu storočia.

Eduové príslovia o februári hovoria:

- Keď na Hromnice teplý deň (2.II.), bude konope a len;
- Sv. Agáta (5.II.) býva na sneh bohatá;
- Keď sú na sv. Valenta dažde (14.II.), mrazy sa vrátia ešte;
- Sv. Matej (24.II.) lody láme, keď ich nenájdete, vtedy ich narobi;
- Keď je teplo na sv. Mateja, už je na jar nádeja;
- Keď sú vo februári silné nočné vetry, býva rok úrodný, ak je však malo ľetrov a je teplo, zima prichádza aj v máji;
- Vo februári mráz a sneh trvalý, robia v lete horúčavy;
- Keď pri konci februára počasia máva premenlivý ráz, v nížinách miznú snehy a mráz;
- Keď vo februári severný vietor duje, na dobrú úrodu sú nádeje;
- Keď je fabruár studený a suchý, bude august horúci.

MIŠO

ŽIVOT MÔJ PRIATEĽ

Náš stály čitateľ Samuel Suchánsky z Nadlaku (Rumunsko) nám poslal pekný list a básičku s prosbou o ich uverejnenie. Piše o.i.:

Na cestu dlhú vybral sa môj list. A kam? K priateľovi, ktorý ma už mnogokrát navštívil, ktorý mi neublížil, ale poučil, informuje, prihovára sa mi rečou najblížšou. Rečou, ktorú mi otec a matka nechali do diela, v ktorom mi otvárali bránu života, poznania a rozoznávania dobrého od zlého, rečou mne drahou a zo všetkých najkrajšou.

Nezabúdajme však ani na to, že každá reč je krásna, že každý národ si váži svoj jazyk, ako klenot po predkoch zdedený. Ja tiež zostávam verný tomuto klenotu a tým piesňam, ktoré som počul od svojej matky a otca a pestujem ich ako najvzácnejšie dedičstvo. Veď už staré latinské príslovie hovorí, že: Vox populi — vox dei (hlas ľudu) je hlas boží a náš Vajanský tiež takto spieval vo svojej básni k svojmu národu. „Milujte jazyk a čo v nom klesni, Tešte sa, pláchte stonom rodných piesni.“

Ja touto cestou prajem môjmu priateľovi — Životu veľa zdaru a úspechov do budúcnosti a celej redakčnej rade veľa, veľa zdravia a spokojnosti v novom roku, aby mohli pracovať a vysielať nášho priateľa do sveta, do slovenských domov.

SÁMUEL SUCHÁNSKY
Nadlak

Z KALENDÁRA NA —

MAREC-BŘEZEN

Pozérame si polia, v prípade potreby odvádzame stojacú vodu a ustálime, aké rastliny treba zasiat na miesto vymrznutých rastlín. Keď nám podmienky dovolia, môžeme začať jarné obrábanie pôdy. Prvým úkonom je smykovanie a ďalším — o niekoľko dní — bránenie.

Pred začiatkom vegetácie bráname ozimné pšenici, vďaka čomu sa jej koreinky môžu lepšie rozmietiť. Pšenici, podobne ako iné ozimné obiliny, posilňuje sa v tomto čase dusíkatými hnojivami. Pred sejbojom jarných obilín treba vysiať minerálne hnojivo. Na lúky a pasienky — keď neboli hnojené na jeseň — dávame dusíkaté, fosforečné a draselné hnojivo. Po skončení týchto prác sajeme jarné obiliny v poradí: oves, pšenica, jačmeň. Oves možno zasiat veľmi skoro, keďže mu neškodia ani dlhšie mráziky.

Obilia prichystané na siatie malo byť morené (semeným moridom) proti chorobám.

Keď je už teplejšie, sajeme kŕmne vikovveté rastliny, zmes kŕmnych rastlín, zasa do raži a jačmeňa vsievame medzikultúry (napr. dátelinu), ktoré sa po žatve rýchlo rozvíjajú a dávajú vysokú úrodu.

Šesť týždňov pred sadením nakličujeme zemiaky. Za týmto účelom prenášame zemiaky do svetlých, teplých ($+10^{\circ}\text{C}$) miestností. Nakličené zemiaky rýchlejšie rastú, lepšie sa rozvíjajú a pri nášajú vyššiu úrodu.

Na predjarí by sa malo zakladať kompost. Možno naň využívať všetky smeti a odpadky, ktoré sme pozbierali počas upratovania dvorov po zime.

Dávame do poriadku inventárské miestnosti a maštale treba nevyhnutne vybieliť.

V ovocných záhradách končíme čistenie stromov, prestrihávanie korún, ako aj minerálne hnojenie.

Vysievame semená paradajok v teplých hriadiach alebo v debničkách, ktoré môžeme mať v dome. Vysievame aj semená kapusty, šalátu, ružičkového kelu atď. na takých hriadiach, ktoré majú veľa slnka.

Tento rok na väčšine gazdovstiev chybujú krmivá, najmä zemiaky. Namiesto zemiakov možno používať siláž. Dávame vtedy kŕmny ošípaným väziacim 60 — 100 kg: 3 kg siláže, 1,5 kg obilného šrotu a 0,2 kg Provitu. Tí, ktorí majú seno z druhého kosenia, môžu dávať denne aj 1 kg sena, najlepšie mletého. Seno možno dávať aj v podobe sečky. Zomleté seno alebo sečku sa odporúča namočiť najmenej pol dňa pred prípravou krmoviny.

V kŕmení bravov treba využívať všetko, čo sa nachádza na gazdovstve alebo čo možno dostať vonku. Ide tunaj predovšetkým o odpady mliekárského priemyslu, akými sú sŕvacia alebo cmar, o odpadky z mäsiarskych a iných závodov potravinárskeho a spracovateľského priemyslu, ako aj odpadky z domácností.

Dobrým krmivom pre ošípané je cukrová alebo polocukrová repa Poly-Past. Vo februári možno začať silážovať a potom skrmoval repu.

Chceme povzbudiť k pestovaniu polocukrovej repy, Poly-Past. Dobre sa darí na ľahkých pôdach, ale dobре obrábaných, ktoré nie sú kyslé a dostatočne vlhké. Repu možno pestovať všade okrem poli po kapustovitých rastlinách: repke, reďkvi a kapuste. Typický pozemok pre repu Poly-Past je napr. po obilinách. Maštaľný hnoj by sa mal používať pred zimnou orbou. Na jar vysievame minerálne hnojivo (dusíkaté, fosforečné draselné) a robíme ďalšie práce v tomto poradí: kultívator, válec, ľahké brány. Na ľahkých pôdach stačí dvojnásobné bránenie. Semená by sa malo siati do teplej pôdy ($+6^{\circ}\text{C}$), čo najčastejšie pripadá na II. a III. dekádu apríla. Repu sajeme v množstve ok. 20 kg/ha v riadkoch vzdialenosť od seba 45 — 50 cm. Okolo 8—10 dní po vyklíčení repy, keď rastie dosť husto a rovno, môžeme brániť plantáž, šikmo k riadkom repy. Bránenie účinne ničí burinu, ako aj mierne riedi repu, čo ulahčuje neskoršie pretŕhanie. Repu by sme mali pretŕhať, keď má 1 až 2 listy a ponechávať rastliny v riadkoch vo vzdialnosti ok. 25 cm, t.j. štyri rastliny na meter. O 8—10 dní po pretŕhaní repy mali by sme ju hnojiť dusíkom v dávkach 60—90 N kg/ha. Rastúcu burinu ničíme pomocou zvláštnych chemických preparátov.

S.D.

Muž bez ženy je ako parný rušeň bez pary. (archív)

V živote je ako v zbere: máš hlas — spievaš, nemáš hlas — pritakávaš. (J. Belaj)

Leniví ožívajú večer a najlenivejší — v sobotu. (fínske príslovie)

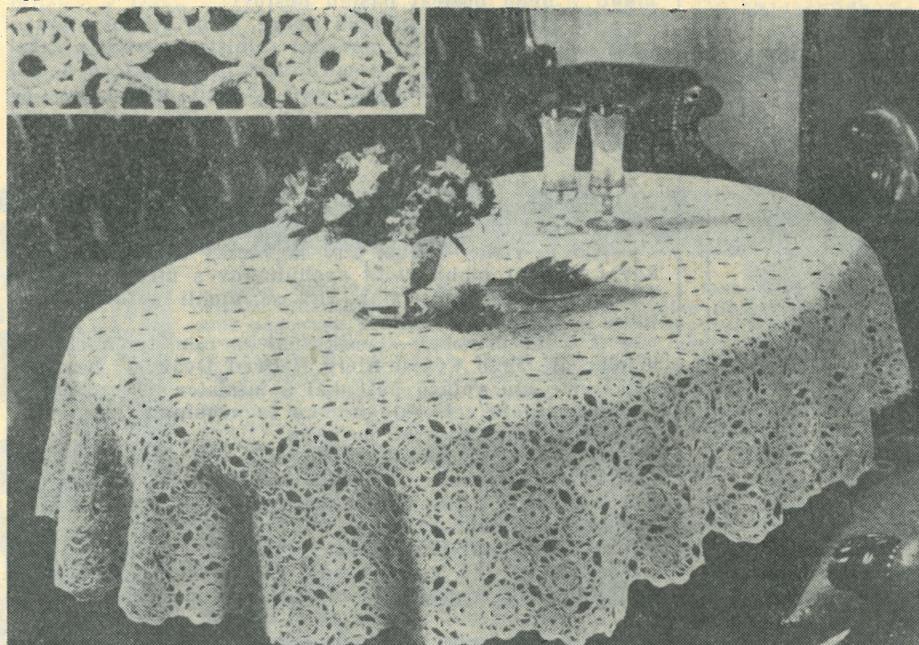
Slobodný mládenec — muž, ktorému sa nepodarilo nájsť manželku. (André Prevot)

Šťastie vo dvoch trvá dnes často len tak dlho, pokiaľ nenapočítame do troch. (J. Belaj)

Mladým dievčatám odporúčame tieto dve veľmi slušivé blúzky. Sprava šedomodro pásikovaná blúzka pánskeho strihu s veľkým naštím vreckom na lavej strane, zľava bledomodrá blúzka s raglanovými rukávmi a dvomi naštími, veľkými vreckami. Môžete ich využiť k sukni, ale aj k nohaviciam.

HÁČKOVANÁ PŘIKRÝVKA. Uháčkujeme z bielej háčkovací příze nejdříve dva druhy rozet (podle vzoru v levém horním rohu), které pak spojíme krátkým sloupkem nejdříve ve svislých řadách, pak vodorovně. Přikrývka může být libovolně velká. Uháčkované rozety sestavíme nejlépe na rozloženém archu balicího papíru. Okraj obháčkujeme dluhými sloupky. Hotovou přikrývku vypereme a pečlivě vypneme (velkou na podlaze na rozloženém bílém balicím papíře).

ŽARTY

Dáma príde na vidiek. Ráno sa prechádza po záhrade: — Počúvajte, môžete mi povedať, prečo táto krava nemá rohy? — pýta sa vidiečana, ktorý stojí pred bránkou. — Kravy nemajú rohy z rôznych príčin, — odpovedá vidiečan, — alebo sa bez nich narodia, alebo si ich zlomia. Táto ich nemá, lebo je mulica...

— Manžel ma opustil pred desiatimi rokmi — vysvetľuje novej susedke paní Zápražková.

— A tie štyri deti sú jeho?

— Áno. Viete, on sa mi prichádza z času na čas ospravedlniť.

Otec sa pýta syna, milovníka detektívnych filmov.

— Ako si obstal na skúške?

— Výborne — odpovedá syn. Dvadsať minút ma držali v krízovej palbe otázok a nedostali zo mňa ani slovo.

SLZA SA SLZE NEVYROVNÁ

Zdravý ľudský organizmus produkuje ročne okolo pol litra slz. Najčastejšie sú svedectvom našich starostí a utrení. Ale nielen. Vylúčovanie slz spôsobujú aj iné činitele: smiech, závere, kašeľ, vracanie, studený vietor, eudzie telesá, ktoré sa dostanú do oka, niektoré chemické zlúčeniny.

Slzy, ktoré sa vďaka rohovke viečok rozmiestnia na celej rohovke, sú nenahraditeľným prostriedkom na čistenie a navlhčovanie očí. V nich, ako aj — hoci v menšej mieri — v sline a nosnom hlienе sa nachádza silná baktericidná látka — lyzozým.

Niekto v ráj zistili aj súvislost medzi dlhovekosťou a sklonom k častému pláču (vedieť je štatisticky dokázané, že ženy žijú dĺžšie ako muži). Americký biochemik W. Frey dokonca tvrdí, že mužský organizmus, ktorý vyrába príliš málo slz, je častejšie náhľyný napr. na žalúdočné vredy. Totiž vráve slzy, okrem iných funkcií, zavájujú organizmus nebezpečných toxinov, ktoré vznikajú v momentoch veľkého nervového napäcia alebo stresu. Lenže starý, nešikaný zákon hovorí, že slzy nie sú mužskou ráležitosťou...

Okrem homo sapiens (človeka), slzy vylúčujú všetky stavovce žijúce na revnini. Avšak neexistujú žiadne dokazy, že okrem človeka nejaké zvieratá môžu vylúčovať slzy pre nejaké nervové napätie. Sice krokodíl nazaj „horčí“ rlače, kym schmatne svoju obeť, ale... je to iba charakteristický pre tie-to plazy podmienený reflex.

Slza sa slze nevyrovnaná — tvrdí doktor Frey a konštatiuje, že chemické zloženie slz závisí od príčin, ktoré ich vyvolali. Toto tvrdenie vychádza z výskumu, ktorým podrobil svojich „pacientov“, pláčúcich z rôznych príčin: od cibule po melodramatické filmy. Zároveň zistil, že napr. slzy osôb trpiacich na cukrovku sú sladké.

kútik
zberateľov bylin

ŽIHĽAVA DVOJDOMÁ
(Utrica dioica L.)

Rastie v celej krajine ako obyčajná a veľmi známa burina, preto ani nebude popisovať ako vyzera, ale poukážeme na možnosť jej využitia, čo je oveľa menej známe.

Je to vitamínový liek povzbudzujúci činnosť pečene, krvotvorný a zastavujúci krvácanie.

Používa sa ho pri chudokrvnosti, turberkulóze plúc, hnačkách, hemoroidoch, pri vnútornom a vonkajšom krvácaní, zlep látkovej výmene, ale aj ako prostriedok na rast vlasov.

Mladé listky pripravené na spôsob špenátu sú hodnotou zeleninou a čerstvé výhonky pridané do polievky (pred dovarením) sú zdravou prísadou.

Mladá žihľava je dobrým krmivom pre dobytok, ošipané a hydinu.

Žihľavu zbierame, keď začína kvitnúť. Zbierame horne časti výhonkov v dĺžke okolo 25 cm, bez dolnej časti lodyhy, ktorá je obyčajne drevnatá a nemá listy.

Kedž žihľava trochu zvädne, jej výhonky sú menej prichľivé a vtedy možno celkom jednoducho obtrhať listy — lebo iba tie sušime.

Korene, ktoré používame na zaparovanie, vykopávame na jeseň alebo skoro na jar.

VIŠ, ŽE...

V Japonsku začali vyrábēt umělou krev. Je to emulze podobná krvi, ktorá krouží v živém organizme. Rozvádi potrebné množstvo kyslíku, avšak nedodáva organizmu výživné látky, vitamíny ani hormony.

Vedeči z ústavu v Osace vypracovávají novou technologii, ktorá v budoucnosti umožní doplniť tyto nedostatky umělé krve. Dr. Kenji Honda již umělou krev použil na transfúze ve viac než 150 prípadech a to s kladným výsledkom. Vynález bude obzvláště užitočný v situáciach vyžadujúcich okamžité transfúze krve napr. u obetí katastrof, kdy lidská krev je v potrebném množství nedosažiteľná.

Již několik hodin po narození novorozené odlišuje hlas matky od hlasu jiných žen. Prohlásili to psychologové z univerzity v Nové Karolině (USA). Při pokusu 8 z 10 nelmluvně reagovalo na hlas svých matek, ktoré byly reprodukovány z magnetofonového páska. Vedeči prohlásili, že styk matky s dítětem od prvních hodin po narození má veľký význam pro pozdější vývoj, tedy vliv matky na ni.

V Miléčné dráze, ve vzdálenosti zhruba 30 000 světelnych roků od Země, se vznáší obrovské mračno alkoholu, dlouhé 10 světelnych roků. Obsahuje víc alkoholu než dokázali lidé vyrobit od počátku dějin. Tento alkohol je plynný, avšak kdyby byl zkapalněn, podroběn destilaci, jeho objem by činil 1028 km krychlových. Alespoň to tvrdí odborníci v oblasti výzkumu vesmíru.

My rozhodne doporučujeme umírnenosť při přímých stycích se silnými nápoji.

Z polí a lesu...

Velmi často se setkávame s poradními, jak lečiť bylinami. I my píšeme o lečivých vlastnostech bylin a kvetín z našich polí, lesu a zahrad, a nutno říci, že jsou to údaje zcela spolehlivé. Víme však, že na rostliny můžeme hledet i z jiné strany, že existuje květomluva a podle ní např.: barynek znamená pochybování, divizna — omámení, kokoul — lhostejnost, jetel — naději, myrta — touhu, oset — opatrnost a flox — zoufalství.

Často rychlý souhlas s žadanou cenou předchází jejímu zvýšení.

Ne vždy řídí ten, kdo sedí vpředu. (T. Strzemecký)

Tieto šaty, vhodné pre plnoštíhle postavy, sú takého istého strihu iba z inej látky. Šaty sprava sú bledošedé, rovne, so špicatým výstrihom a raglanovými rukávmi; šaty zľava sú tak tiež sedé s jemnou vzorkou, výstrih je červeno lemovaný tak isto, ako aj šátku.

mladým mladším najmladším

BOBOR

Bobry nazvali „inžiniermi v říši zvierat“. A oprávne! Ich stavby sú obdivuhodné a mnohotvárne.

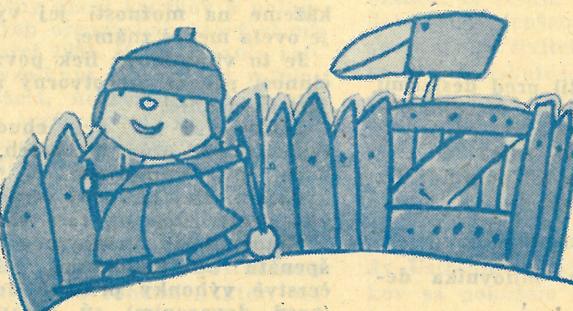
Projekt prvy — priehrada. Bobry spoločnými silami podhrázavajú stromy, rastúce na brehu rieky. Potom ich zvalia do vody. K miestu dovlečú kamene a ľal. Tento materiál splietajú konárikmi a podopierajú kolmi. Vzniká tak priehrada, za ktorou sa rozlieva široké jazero. Staré bobrie priehrady bývajú až štyri metre vysoké a viac ako šesťstot metrov dlhé.

Projekt druhý — plynáky, ktoré vyhľbia bobry od jazera na všetky strany. Splavujú po nich k domu úlomky stromov a konárov. Je to predsa ovela lachie, ako ich fahať v zuboch alebo v labách po zemi!

Projekt tretí — domčeky. Na ostrovčekoch vzniklého jazera

Blízko jednej smutnej vŕby malý trpaslík sa hrbí. Sedí, sedí, posedáva, hojdá sa mu veľká hlava.

Na hlave má dlhú bradu, bradu vpred, bradu vzadu, a keď zima udrie všade — šmykame sa na tej brade.

a hlinou. V domčekoch spia bobry na mäkkom stelive z lístia. V zime vo svojom obydli „obedujú“: jedia konáriky, ktoré do domu naplavila voda. Bobrie domčeky bývajú až tri metre vysoké!

Bobry žijú v lesoch Európy, Sibíri a Severnej Ameriky.

IGOR AKIMUŠKIN
Preložila Mária Nevrála

KASTOR

Volám sa Kastor. Som bobor od Bobrej rieky v Poľsku. Dostal som sa sem do väčej zoologickej záhrady pred päť mesiacmi a priniesol som vám pozdrav od celej našej početnej rodiny z bobriej hradu, ktorý sme si postavili z kmeňov a konárov na rieku. Máme ešte len tri roky, ale v bobrom živote som už dospely.

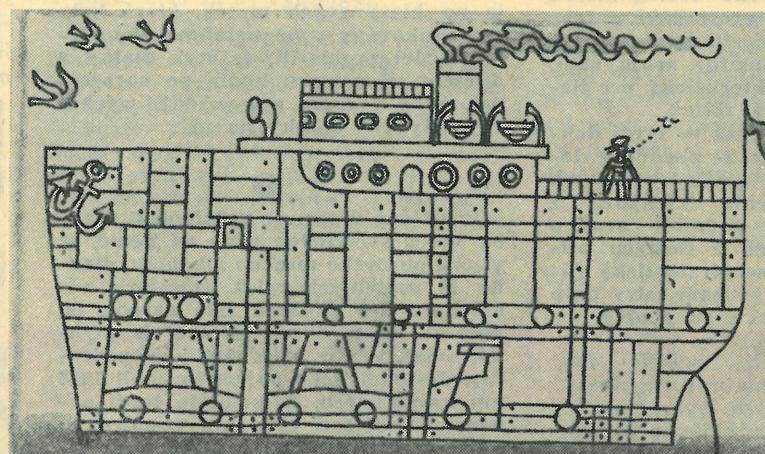
Dopôčul som sa, že tu musím byť sám, že mi nedáte zo Slovenska kamaráta. A to preto, lebo u vás už jednoducho bobrov nenie. Tuším i v minulom storočí sa tu vyskytovali len ojedine.

Roku 1856 vrazil jedného z mojich slovenských druhov zazrel lodný kapitán Beidl v Dunaji pod Bratislavou. Predtým však býval aj v prítokoch Dunaja, v Hrone, vo Váhu, v Ipli, ba udomácnili sa aj v Orave. Ludia dokonca nazvali niektoré obce podľa nas, bobrov, napríklad — Bobrov, Bobroveč, Bobrovček.

Je to hrôza, ale posledného živého bobra na Slovensku videli pred vyše sto rokmi, presnejšie v roku 1859 na Žitnom ostrove. Neskôr sa ešte sice objavili ohrozené kmene stromov, ktoré vyzerali ako presýpacie hodiny, čo je typické pre nás, bobrov, ale to sa už tak naisto nedalo tvrdiť, či to bolo dielo bobrích architektov.

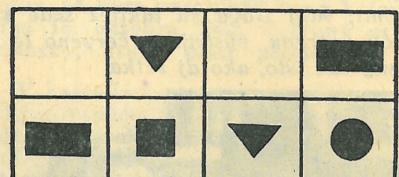
A tak tu sedím sám a dumám, aká je to veru škoda, že sa na mňa a môj bobr hrád môžete dívať len v zajatí. A to vďaka niekoľkým chamevcom, ktorí mojich rodičov a prarodičov pre ich cennú kožušinu na mnohých miestach vyhubili.

ELENA KOČIÁNOVÁ

Ak pastelkou vyplníš bodkované polička, dozvieš sa, aký náklad je na lodi.

si pletú bobry domčeky z konárikov — čosi ako koliby. Pre spevnenie obmažú obydlia filom

Ktoré obrazce doplníš do prázdných štvorčekov, aby ich počet bol rovnaký?

Cha-cha

— Ja hned' uhádnom, ako sa hus upiekla.

— Nevrat! A podľa čoho?

— Podľa zubov.

— Netáraj, hus predsa nemá zuby!

— Ale ja mám!

Jožko pride natešený zo školy.

— Otecko, dnes som vedel takú vec, ktorú ani učiteľ nevedel.

— A čo to bolo?

— Číslo nášho telefónu.

— Ako to, že tvoja písomná práca o mlieku je tak krátka?

— Písal som, prosím, iba o mlieku kondenzovanom.

Malá Jarmilka išla s mamičkou do lesa. Odrazu počula kukučku.

— Počúvaj, mamička, dáky vtáčik spieva ako naše hodiny!

Tonko s Mariánom idú okolo rieky a počujú volanie: — Pomôc, neviem plávať!

— Že sa nehanbiš, my tiež nevieme, ale nevykrikujeme o tom do celého okolia...

Chi-chi

CHCETE SI PÍSAT?

PAVOL SURIN (19) — zaujíma sa o tanec, kultúristiku, zbiera obrázky kultúristov. Adresa: Rabča č. 386, okr. Dolný Kubín, ČSSR.

ANNA KOVÁROVÁ (18) — zaujíma sa o kone, zbiera ich obrázky a plagáty. Adresa: 900 51 Zohor, ul. Obchodná 6, okr. Bratislava - vidiek, ČSSR.

MINISTER SNEHU

SPLNIL SLOVO

Oznamujem všetkým detom, ktoré ma včera telefonicky hľadali a ktorým povedali „Nie je doma“, že som doma naozaj nebola. Vybaľoval som si nejaké záležitosti na severnom pôle. Nepýtajte sa, čo som hľadal práve na severnom pôle. Nemôžem vám povedať. Môj chlapec Alexander ma o to prosil. (...)

Alexander vysiel včera ráno na dvor. Vo dverách ho babka ukrútila do šálu, založila mu baranicu až na uši a povedala:

— Hraj sa, kolko chceš, guluj sa a sánkuje, len už nejedz sneh. Ochorej by si.

Alexander povedal:

— Dobre, — ale práve tak mohol povedať „galoše“ alebo „uhorka“ alebo „abeceda zjedla deda“. Bolo by to prene to isté. Pretože len čo vysiel na dvor, začal jest sneh, ako iní jedia napríklad palacinky s tvarohom. (...)

Nuž teda Alexander začal jest sneh. Najprv oblihol len kústiček, potom zjedol jeden cencúlik a zase kústiček snehu a potom ešte jeden cencúlik — a predstavte si, po kúsku vám zjedol všetok sneh. (...)

Také nešťastie, ach, také nešťastie!

Rádio ustavične hlásilo...

— Snehu nicto...

Vypol som rádio, aby som to nepočul a odišiel som z domu. Ale už pred bránou som stretol dievčaťko. Tahalo sánky po chodníku, na ktorom nebolo ani vločky snehu. Dievčaťko bolo také smutné, že som nemohol prejsť popri ňom a neopýtať sa ho:

— Prečo si také zarmútené?

— Lebo neviem, — krútilo dievčaťko hlavou, — čo sa porobil so snehom. Akoby sa pod zem prepadol. Nemôžem sa už sánkovať. Neviete, prosím, čo sa stalo so snehom?

— Neviem, — povedal som. — Ako by som to mohol viedieť? — A ja som vedel, deti, vedel, a veľmi ma mrzi, že som dievčaťko so sánkami oklamal. (...)

Tolko som klamal, že som to už nemohol vydržať a zamieril som rovno na stanicu.

— Kedy odchádza najbližší vlak na severný pól?

— O päť minút.

— Dajte mi teda jeden lístok ta i nazad.

— Prečo si nekúpite lístok len ta? Nevyzeráte neviem ako odvažne a medvede sa severnom pôle — s tými nie sú žiadne žarty!

— Nie! — nedal som sa. — Musím sa vrátiť, nech by sa čokolvek stalo. (...)

— Ako si želáte, — mykla plecom pokladnička a podala mi cez okienko spiatocný lístok na severný pól.

Na severnom pôle bol ukrutný mráz, ale ja som bol šťastný, lebo všade bol samý sneh a ľadovec a zase ľadovec. Tak teda, Alexander predsa len nestihol zjест všetok sneh! Tým lepšie! V Severnom ľadovom oceáne som zbadal Velrybu.

— Prepáčte, vážená paní Velryba... mám tu veľmi dôležitú prácu, chcel by som sa pozavárať s niekym väčším. Nepovedali by ste mi láskavo, kto je tu najväčší?

— Ja som tu najväčšia, — urazene mykla Velryba obrovskou hlavou.

— Nerozumeli ste mi, prosím, viem, že ste najvačšia, totiž najdlhšia, najširšia a najtažšia, ale mňa teraz zaujíma, kto tu má najvačšiu moc. Slovom, kto tu vládne.

— Aha, dovtípila sa Velryba. — Vy určite nie ste tunajší?

— Uhádli ste, práve som prišiel, zdľave, až od nás. Za kým mám teda ísť?

K jeho Výsosti Bielemu Medveďovi Dvanástemu bez jednej štrvte. On je vládcem severného pôla.

Jeho Výsost Biely Medveď Dvanásť bez jednej štrvte ma hned prijal. Povedal mi, že sa veľmi teší, že ma vidí a stisol mi ruku. Ja som mu tiež povedal, že ma teší, že ho vidím, ale aby mi, podľa možnosti, nestiskal ruku. Nato sa ma spýtal, čomu môže d'akovat za moju návštavu.

— Prišiel som s prosbou. Môj chlapec Aleksander zjedol všetok sneh a teraz nám je bez snehu veľmi ľažk. Vy tu máte snehu a snehu! Prosím vás, požičajte nám z neho. Neskoršie, alebo najneskoršie budúcej zimy, vám sneh vrátim.

— Rozumiem... rozumiem, — kýval hlavou Jeho Výsost Biely Medveď Dvanásť bez jednej štrvte. A dal si zavolať ministra snehu. Minister — bol to tuleň — nedal sa seba dlho čakať.

— Ako vyzeráte so snehom? Máme ho dosť, aby sme mohli z neho požičať nášmu hostovi?

— So snehom by to bolo dobré, keby... keby, viete... keby to nebolo zlé, — povedal minister snehu a začal rozprávať akýsi dlhý a nezaujímavý príbeh, ktorý nemal so snehom nič spoločného. Ked' skončil, musel som sa ho spýtať.

— Dobré, ale ako je to so snehom?

— A akým snehom? — zmráštil minister celo.

— Ahá, chceste si od nás požičať trochu snehu.

— Nie trochu... veľa.

— Kolko?

— Čo ja viem? Tolko, aby sa všetky deti mohli sánkovať, aby si mohli robiť snehuliakov s mrkvovým nosom a uhlíkovými očami, aby sa mohli guľovať... Asi toľko.

— Trochu privela, — poškrabal sa minister snehu za ucho, ale Jeho Výsost Biely Medveď Dvanásť bez jednej štrvte mu volačo pošepkal a minister pokračoval:

— Trochu privela, ale nejakto to urobíme. Dáme vám sneh! Ešte dnes vám ho pošleme.

Úctivo som sa poďakoval a ešte tým istým vlakom som sa vrátil domov. Čochvíla začalo snežiť. Najprv jeden chumáčik a ešte jeden, nato ďalší — a potom snežilo až do samého rána.

Minister snehu splnil slovo.

Aká škoda, aká veľká škoda, že Alexandra dnes rozbolelo hrdlo a nemôže sa hrať s deťmi na dvore!

Napísal OCTAV PANCU JASI

ŽIVOT
CZAS SPOŁECZNY
KULTURA
00-372
ul. Foksal
Tel. 26-

KIEDY UMOWĘ SPRZEDAŻY NALEŻY ZAWRZEC NA PIŚMIE?

Na zapytania w tej sprawie odpowiadamy naszym czytelnikom. Przypominamy, że sprzedaż nieruchomości, oraz przeniesienie użytkowania wieczystego, jak również przeniesienie własności spadku musi mieć formę aktu notarialnego, gdyż inna forma rodzi nie ważność umowy. Obowiązek pisemnego zawierania umowy sprzedaży zależy od ceny sprzedaży. Zgodnie z art. 15 § 1 kodeksu cywilnego obowiązek pisemnego zawierania umowy

sprzedaży winien mieć miejsce, jeżeli wartość sprzedaży lub zobowiązania do świadczenia wartości przekracza dziesięć tysięcy złotych.

Jak powinna wyglądać taka umowa sprzedaży. Powinna zawierać datę i miejsce sporządzania umowy, oznaczenie stron zawierających umowę, dokładne oznaczenie przedmiotu umowy (co jest sprzedawane, jakie ma cechy, wady itp.), oznaczenie ceny i warunków zapłaty, oznaczenie terminu wydania przez sprzedającego przedmiotu umowy (jeżeli nie następuje to po zawarciu umowy). Można też dopisać inne okoliczności dotyczące sprzedaży. Umowa taka musi mieć podpisy stron zawierających umowę. Do-

brze jest podać podpisy sami numery dowodów osobitych, szczególnie wtedy, kiedy strony się nie znają. Taka umowa nie zawdzięca się przydać zarówno kupującemu jak i sprzedającemu.

Możliwe jest też zawarcie innej umowy sprzedaży. Prawo cywilne zna bowiem różne rodzaje sprzedaży np. sprzedaż na raty, sprzedaż z zastrzeżeniem własności, sprzedaż na próbę, sprzedaż z prawem odkupu, sprzedaż rzeczy obciążonej prawem pierwokupu. I każda umowa kupna-sprzedaży jest ważna o ile nie koliduje z postanowieniami prawa albo z zasadami współżycia społecznego.

Czytelników mogą zainteresować zobowiązania

podatkowe z tytułu umowy sprzedaży. Na mocy § 44 ust. 2 pkt 5 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 grudnia 1975 r. w sprawie opłaty skarbowej (Dz. Ustaw Nr 46 poz. 241) przeniesienie własności rzeczy ruchomych lub praw majątkowych o wartości nie przekraczającej 5.000 złotych jest zwolnione z opłaty skarbowej. Powyżej tej kwoty opłata skarbową wynosi 5 procent wartości przedmiotu, jeżeli sprzedaż jest stwierdzona pismem, i 7 procent wartości przedmiotu, jeżeli sprzedaż nie była stwierdzona pisemnie. Przepis ten nie dotyczy przedmiotów otrzymanych z zagranicy w formie darowizny, nabytych zagranica lub w eksportie wewnętrznym.

M.B.

PIERWSZA POMOC
DLA KONIA (1)

(WYTNIJ — ZACHOWAJ)

W ostatnim czasie w jednej ze wsi spiskich zachorował koń. Zebrani wokół sąsiedzi nie wiedzieli co robić w danym wypadku, jak zadziałać, aby ulżyć zwierzęciu, a może i uratować go. W związku z tym jeszcze raz podaję wskazówki udzielania pierwszej pomocy.

ZRANIEŃ — Wszelkie zranienia połączone są z krwawieniem.

Do czasu przybycia lekarza (przy dużym zranieniu i krwotoku) konieczne jest zatamowanie krwi przez

nalożenie bandażu i mocne jego zaciśnięcie powyżej i poniżej rany. Jeszcze lepiej do tego celu nadaje się gumowa rurka. W miejscowościach, gdzie opaski nalożycie się nie da, krwotok tamuje się przez włożenie do rany waty (naturalnie czystej) uwiniętej bandażem, gązą lub czystą linianą szmatką. Następnie należy założyć opatrunki uciskowy, który musi być zdjęty najpóźniej po 2 godzinach. Ponadto stosuje się zimny okład z lodu, śniegu włożonego do gumowego worka lub plastikowej torbyki.

UDERZENIE I POTŁUCZENIE — W tych wypadkach ulegają uszkodzeniu głębiej leżące tkanki, narządy przy nie uszkodzonej skórze. Powstaje podskórny wylew krwi i obrzęk. Pierwszą pomocą są zimne okłady ze śniegu, lodu lub zimnej wody,

a następnie tenké palacinky. Upečené palacinky potrieme tvarohom, ktorý sme rozmiestili s cukrom, vajcom a postrúhanou ciučinou kôrou, stočíme, prekrojíme napoly a uložíme do vymosteného kastrola. Zalejeme mliekom, v ktorom sme rozmiestili cukor a vajce, a v rúre zapiecieme. Palacinky môžeme potrieť aj lekvárom, ale vtedy ich nezapakáme.

BAVORSKÉ DOLKY

Rozpočet pre viac osôb: 400 g krupicovej múky, 20 g práškového cukru, 20 g droždia, 40 g práškového cukru, 40 g margarínu, 80 g masti, 100 g lekvára, 100 g tvarohu, 40 g krupicovej múky, 1 vajce, mlieko podľa potreby, sol.

Do preosiatej múky pridáme vajce, sol, cukor, mlieko a tolko vody, aby vzniklo tekuté cesto, ktoré vymiešame nahľadko. Na rozpálenú pomastenú palacinkovú formu dáme asi 2 lyžice cesta, ktoré rýchlo rozlejeme po celej panvici

które trzeba zmieniać co 1–2 godziny.

OTARCIA I ODGNIECENIA — najczęściej są powodowane źle dopasowaną uprzężą. Po dokładnym wyszyszczaniu sierści i oczyszczeniu skóry, otarcie można jodynować lub smarować maścią cynkową; przy odgniczeniach stosuje się zimne okłady.

ZŁAMANIE KOŚCI — zwierzę trzeba pozostawić w całkowitym spokoju. Po złamaniach nóg można unieruchomić złamany kości przez przybandażowanie 2 kawałków drzewa.

NAGWOŹDZENIE I ZAGWOŹDZENIA — nagwoźdzeniem nazywamy, przebiecie podeszwy kopyta, zagwoźdzeniem zaś — skaleczanie miękkich części kopyta podczas kucia. W nagwoźdzeniu należy kopyto wymyć, rozsuć, usunąć wbity przedmiot, po czym wymoczyć kopyto w cie-

płym roztworze kreoliną (50 gramów tj. 5 łyżek stołowych kreoliny na 2 litry wody). Podeszwę kopyta w okolicy rany należy wyciągnąć i nalożyć opatrunki z waty umoczonej w dziegciu i zabandażować. Całe kopyto owija się grubo czystym płótnem woskowym. Przy zagwoźdzeniu — należy wyjąć podkowiak, ranę zajodynować. Tak w jednym jak i drugim przypadku późniejsza pomoc lekarska jest niezbędna ze względu na możliwość zakażenia tężcem. OCHWAT — Przy ochwacie konia trzeba natychmiast zwolnić od pracy, rozkuć, wstrzymać podawanie karmy treściwej, znacznie zmniejszyć ilość podawanej wody (3 razy dziennie po 2 litry), oraz postawić na miękkim podłożu. Kopyta należy owinąć szmatami i polewać co pół godziny zimną wodą.

ZAPEKANÉ PALACINKY
S TVAROHOM

Rozpočet pre 4 osoby: 300 g krupicovej múky, 20 g práškového cukru, 69 g masti, 1 vajce, 3 dl mlieka, voda (podľa potreby), sol, 1/2 vajca, 20 g cukru, 1 dl mlieka.

Plnka: 250 g tvarohu, 40 g práškového cukru, 1/2 vajca, prípadne ciučinová kôra.

Do preosiatej múky pridáme vajce, sol, cukor, mlieko a tolko vody, aby vzniklo tekuté cesto, ktoré vymiešame nahľadko. Na rozpálenú pomastenú palacinkovú formu dáme asi 2 lyžice cesta, ktoré rýchlo rozlejeme po celej panvici

pustený tuk. Dobre vypracujeme na cesto a necháme na teplom mieste wykysnúť. Wykysnute cesto na pomučenej doske rozvalkáme asi na hrubku 2 cm a wykrajujemy okrúhlou formičkou alebo menším pohárom. Znovu dámé nakysnúť a potom wyprážame w hornicom tuku. Dolky potrieme lekvárom, obalíme strúhaným tvarohom a posypeme cukrom. Môžeme ich zdobiť šľahačkou, sladkým snehom alebo ovocnou penou.

VYPRÁŽANÉ ZEMIAKOVÉ KROKETY

Rozpočet pre 4 osoby: 450 g zemiakov, 120 g krupicovej múky, 60 g strúhank, 80 g masti alebo oleja, 1 vajce, sol, zelený petržlen.

Umyté, uvarené zemiaky olupeme, pretlačíme, poso-

lime, pridáme miku, posekaný zelený petržlen a spracujeme cesto. Na doske so strúhankou rozšílame asi 2 cm hrubý válec, z ktorého krájame krokety. Obalíme ich w rozmáhanom vajci a strúhanke a v horúcej masti vyprážame do cverená.

Podávame so zeleninovým prívarkom alebo hubovou omáčkou.

ZEMIAKOVÝ GULAS

Rozpočet pre 4 osoby: 40 g masti, 80 g cibule, 120 g údeniny, 800 g zemiakov, sol, voda, červená paprika.

Na masti zapeníme pokrájanú cibulú, pridáme pokrájanú údeninu, červenú papriku a očistené zemiaky pokrájané na krúžky. Osolíme, podlejeme vodou a prikryte udušíme. Podávame s chlebom.

PSYCHO-ZÁBAVA

JMÉNO VĚSTÍ

MIROSLAV: jméno veselé, jasné, růžové, prosluněné, živé.

Miroslav bývá většinou tmavým blondýnem nebo hnědovlasým urostlým mužem s tmavohnedýma, sedýma či modrýma očima. Zpravidla pochází z dělnické rodiny, ačkoliv v poslední době stále častěji ze zemědělské. Bývá jedináčkem a máli sourozence, je nejstarší. Od útlého dětství je rozmarzovaný a proto choulostivý, často nemocný (nachlazení, anginy, neurózy). Bývá plochonohý, s vadami zraku. Schopný, inteligentní, ale líný, nedovede soustavně pracovat. Větší nadání má pro humanitní než exaktní vědy. Od mládí je významný a učitelé ho dívají za příklad. Proto je z kolektivu spolužáků vyobcován, ačkoliv je typem kladným. Někdy však bývá příliš sebevědomý, vrtosivý, náladový a prudký. Vynikající organizátor, veřejný pracovník nebo pedagog. Rád pomáhá lidem, ale má smůlu: většinou ti, jimž pomohl, postupně mu odplácí nevděkem. Miroslav má silně vyvinutý smysl pro spravedlnost a tak často se dostává do konfliktů s nadřízenými nebo admin. orgány, většinou kvůli cizím záležitostem. V lásku stálý, nelze však říci, že by na něho krásu žen nepůsobila. Jedná vždy přimočáre a k okoli je pln pochopení. Poměrně snadno se nechází ovlivnit, doveď však odlišit dobré záměry od špatných. Je náhlý a prchlivý, ale srdeč má na dlani. Výborný hospodář. Dovede zajistit rodině příslušnou životní úroveň, ale manželka ani děti mu nerozumí. Miroslav má literární nadání. Své štěstí nedovede však zachytit a lze říci, že je typickým smolařem.

TADMIR

snár

Veríte snom? Nie? Ani my neveríme, ale predsa každý z nás sa niekedy pozrie do snára, aj keď to po kladá za predsudok našich babičiek. Ostatne, ved' je to iba zábava. Tak teda, keď sa vám sníva:

LES — môže to byť sen w rôznych obmenách a môže sa vám snívať všelijako. Keď ste napríklad vo sne videli horiaci les — malo by to znamenať smútok a faškosti. Zasa keď ste chodili po tmavom a velmi hustom lese a to tak v zime, ako aj v lete, mali by ste si viač všimnať svoje povinnosti, aby ste skutočne dobre vykonávali prácu. Keď ste sa vo sne prechádzali po lese — vraj w najblížom čase nájdete kľud a spokojnosť, na ktorú už dlhšiu dobu čakáte. Vidieť vo sne krásne zelené les znamená — ak ste slobodný — šťastný sobaš, ak už máte partnera, môžete očakávať svadbu w rodine. Zasa holý les by mal znamenať neprijemnosti. Možno sa vám snívalo, že ste boli so spoločnosťou w lese a že ste spievali, čakajú vás dobré, pokojné dni w rodinnom kruhu. Rúbať stromy w lese znamená podľa starých snárov, že nájdete niečo cenné.

LAVINA — vidieť vo sne lavinu padáť nie je dobrý sen a mali by ste si dať pozor, lebo vraj znamená, že vás čaká nebezpečenstvo alebo neúspech. Týka sa to tak rodinného života, ako aj povolania. Keď sa vám zasa snívalo, že vás lavína zasypala — musíte si dať veľký pozor na zdravie a to svoje a vašich najbližších.

ŽIVOT

CZASOPISMO
SPOŁECZNO
KULTURALNE

00-372 Warszawa
ul. Foksal 13
Tel. 26-44-49

NEVIETE SI PORADIT S RÓZNÝMI TAKOSTAMI A ZÁLEZITOSTAMI, KTORE VAS ROZČUJUJÚ? NAPÍSTE NÁM NA ADRESU:
REDAKCIA ŽIVOT, 00372 WARSZAWA, UL. FOKSAL 13, ODPOVIEME VÁM A PORADÍME NA STRÁNKACH ČASOPISU ALEBO LISTOM.

Organ Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce redaguje:
ADAM CHALUPEC — redaktor naczelny, Marian Kaśkiewicz — z-ca red. nacz. oraz społeczne kolegium redacyjne w składzie: Augustin Andrašák (Jabłonka), František Bednářík (Nowa Biala), Alojz Blie (Zubrzyca Góra), Augustin Bryja (Lapsze Wyżne), Alojz Galuš (Kempachy), Vladimír Hess (Lublin), František Chalupka (Nowa Biala), Bronisław Knapčík (Mikołów), Ján Kovalík (Zubrzyca Dolna), Andrej Kucek (Zelów), František Kurnát (Nowa Biala), Wacław Luśniński (Wielka), Lídya Mšalová (Zubrzyca Góra), Lídye Mundilová (Kuców), Ignác Nižník (Myślenice), František Paciga (Kempachy), Alžbeta Stojowska (Warszawa), Ján Spernoga (Warszawa), Růžena Urbánová (Gesiniec), Valerie Wojnarowská (Warszawa), Andrej Vaksmanský (Tribš), Andrej Vojtas (Jurgów).

Tłumaczenia i korekta j. czeskiego — Valerie Wojnarowská; tłumaczenia na j. słowacki — Alžbeta Stojowska; weryfikacja stylistyczna i korekta j. j. słowackiego — Ján Spernoga; red. techn. Mieczysław Pożarski; red. graf. Krystyna Iwanicka.

Nadesłanych rekordów, fotografii i rysunków redakcja nie zwraca. Wydawca: Wydawnictwo Współczesne RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-490 Warszawa, ul. Wilejska 12, tel. 28-24-11.

ADRES ZG TKCIS: 31-624 Kraków, ul. Szpitalna 38, tel. 212-92.

Prenumeratę na kraj przyjmują Oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch” oraz urzęd pocztowe i doręczyciele w terminach: do dnia 25 listopada na I kwartał i I półrocze roku następnego i cały rok następny, do 10 marca na II kwartał roku bieżącego, do 10 czerwca na III kwartał i II półrocze roku bieżącego, do 10 września na IV kwartał roku bieżącego. Cena prenumeraty: kwartalnie 6 zł, półrocznie 12, rocznie 24 zł. Jednostki gospodarki społeczeństwowej, instytucje, organizacje i wszelkiego rodzaju zakłady pracy zamawiają prenumeratę w miejscowościach Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch”, w miejscowościach zaś, w których nie ma Oddziałów RSW — w urzędach pocztowych. Czytelniczki indywidualne opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych i u doręczycieli.

Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch” Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę jest droższa od prenumeraty krajowej o 50% dla zleceniodawców indywidualnych i o 100% dla zleceniodawców instytucji i zakładów pracy.

Oddano do sklepu 12.I.1981. r. Numer podpisano do druku 13.III.1981 r.

Druk: Prasowe Zakłady Graficzne RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-375 Warszawa, ul. Smolna 10. Zam. 41. L-117. Nr indeksu ISSN 0514-0188.

